Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

הײנט 10 זײטען

נייער פאלקסבלאט

№ 279 | Łódź, Czwartek 1 grudnia 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, ב׳ כסלו תרצ״ג | № 279

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — 224-71 אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל.

געשלאסן דעם ווארשאווער פאליטעכניקום

אנפאלען אויף יודישע סטודענטען און צוהערער פון דער העכערער האנדעלס= און דענטיסטישע שולען

אין לעמבערג איז געווארען רוהיגער

וו א ר ש א, 30 (יט״א טעלעפאניש).

אויפ׳ן פאליטעכניקום זענען היינט פארגעקומען אנפאלען אויף יודישע סטודענטען. דער רעקטאר האט געשלאסען דעם פאליטעכניקום.

אויך אין דער העכערער האנדעלס-שול און אין דער דענטיסטישער שול איז געקומען צו אינצידענטען צווישען די קריסטליכע און יודישע צוהערער.

וו א ר ש א, 30 (טעל.)

דער רעגירונגס-קאמיסאריאט האט היינט קאנפיסקירט די „נייע פאלקסצייטונג" און „א.ב.צ."

געשלעג צווישען פוילישע און יודישע שילער אין א צוג

וו א ר ש א, 30 (טעל.)

אויף דער סטאציע וולאכי, הינטער ווארשא, האבען זיך אין דעם צוג גראדזיסק — ווארשא אריינגעזעצט עטליכע צענדליג שילער פון די ווארשאווער שולען.

אין א וואגאן האבען זיך אויך געפינען יודישע שילער.

ווי נאר דער צוג האט זיך גערוהרט פון ארט איז צווישען די קריסטען מיט די יודען אויסגעבראכען א מחלוקה און מ׳האט זיך אנגעהויבען צו שלאגען.

בעת׳ן געשלעג האט איינער פון די פאסאזשירען אנגעכאפט די נויט-ברעמזע און פערהאלטען דעם צוג.

צווישען די פאסאזשירען איז ענטשטאנען א פאניק.

עס איז געקומען צולויפען די באהן-דינער-שאפט און ס׳האט געקאסט א סך מיה צו פונאנדערטרייבען די ביידע צדדים.

נאכ׳ן אנקומען קיין ווארשא האט מען זיי אפגעפיהרט אין דער פאליציי.

מ׳האט פערשריבען זייערע נעמען און פרייגעלאזען.

אין לעמבערג איז רוהיגער

ל ע מ ב ע ר ג, 30 (טעל.)

די שלעגערייען האבען נאך נישט אויפגעהערט.

דעם היינטיגען טאג זענען פערנאמירט געווארען 60 לייכט פערוואונדעטע.

די יודישע געשעפטען זענען נאך טיילווייז פערמאכט.

צ. א. זענען סטודענטען בעפאלען דעם יודישער משה מארגענשטערן (פון יאנאווסקא גאס), וועלכען מען האט שטארק צושלאגען און צוגעריבט א רענצעל מיט ציהרונג.

איינער יצחק פליסטיגער פון גרודעק איז געפאהרען מיט א טראמוואי. דערזעהענדיג, אז מען שלאגט יודען איז ער ארויסגעשפרונגען פון טראמוואי און ארונטערגעפאלען אונטער אנ׳אנדערען טראמוואי. ער איז שרעקליך צושעדיגט געווארען.

ל ע מ ב ע ר ג, 30 (טעל).

די נאכט פונ׳ם 20 אויפ׳ן 30-טען ד. ח. איז אין דער גאנצער שטאדט אדורך רוהיג.

עס איז בלויז פערנאטירט געווארען דאס אויסהאקען די שויבען פון דעם ד״ר המערלאנ׳ס וואוינונג (אויף זאפיא-גאס 40).

דער געזונדה-צושטאנד פון די אקאדעמיקער בעם און זאמארסקי איז נישט בעדראהט.

ל ע מ ב ע ר ג, 30 (טעל.)

פרייטאג הויבען זיך אן אין אוניווערזיטעט די לעקציעס. שבת—אין די איבריגע שולען.

היינט איז די רוה אין ערגיץ נישט געשטערט געווארען.

אין קראקא און פויזען

ק ר א ק א, 30 (טעלעפאניש)

היינט האבען גרופען פון סטודענטען געפרובט צו פערפיהרען געשלעגען מיט די יודישע אקאדעמיקער.

אין קאלעגיום מעדיקום איז נאך דער לעקציע פון אנאטאמיע דערגאנגען צו א געשלעג, בעת וועלכען עטליכע יודישע סטודענטען זענען זענען צוקאליעטשעט געווארען.

פ ו י ז ע ן, 30 (טעלעפאניש)

היינט פארמיטאג איז אין דער קאפליצע פון אקאדעמישען הויז פארגעקומען א גאטעס דינסט פאר גראטקאווסקי׳ן.

נאך דער גאטעסדינסט איז אין אוניווערזיטעט פארגעקומען א סטודענטען-מיטינג, אין וועלכען עס האבען זיך בעטייליגט 2,000 מאן.

נאכ׳ן מיטינג האט זיך די „יוגענד" ארויסגעלאזט אין שטאט, מאכענדיג אנטי-יודישע אויסרופען.

די רוה איז נישט געשטערט געווארען.

די מאניפעסטאציע איז דערנאך צוריקגעקומען צום אוניווערזיטעט-בנין און זיך אויפגעלייזט.

וויען שטייט נישט אפ... די שטאט פון וואלס איז... שלאגן יודן

ו י ע ן, 30 (ספ. טעל.)

אויף דער יורידישער אפטיילונג פון היגען אוניווערזיטעט איז היינט פארגעקומען א בלוטיגער צוזאמענשטויס צווישען נאציאנאל-סאציאליסטען און יודישע סטודענטען.

די נאציאנאל-סאציאליסטען האבען נישט געוואלט אריינלאזען די יודען אין איינעם פון די זאלען, און האבען אטאקירט עטליכע יודישע סטודענטען.

די בלאקאדע פונם זאל האט געדויערט העכער א שעה צייט.

אויגען=קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעל. 72-221

נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א.ז.וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9—1 און פון 4 ביז 7.30 אוועגד.

1604

Dr. med. J. SCHORR

פון IWONICZ

ספעציאליסט

פאר הארץ און סקלעראזא=קראנקהייטען

וואוינט יעצט אין לאדז

גדאנסקא 11, טעל. 85-226

נעמט אן טעגליך פון 4—6 נאכמיטאג.

2899

רעשטען

לאדז, נאוואמיעסקא 5

פראנט, 2-טער שטאק

פערשידענע קאמגארנס

ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער

אויף אנציגער און פאלטענס

ווי אויך די מאדערנסטע דאמען=

שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

געדרענגט נאר

אין פראנט, II שטאק

דאס נייע ארץ-ישראל

העברעאישער קלאנג=פילם

רעדט, זינגט 100%

וואו? ● ווען?

מעלדונג!

אין צוזאמענהאנג מיט אונזער אנאנס אין „נייעם פאלקסבלאט" פון 25 נאוועמבער ד. י. וועגען די לוסטראציעס, וואס קירזשנער-מייסטער האבען דורכגעפיהרט אין שניידער-ווארשטאטען. טיילען מיר מיט, דאס די האנדווערקער-קאמער אין לאדז האט רעאגירט אויף דעם נאך פריהער ווי מיר האבען וועגען דעם מיטגעטיילט אין דער פרעסע, און האט גלייכצייטיג אפגעשטעלט די ווייטערדיגע לוסטראציעס פון קירזשנער איבער שניידער=ווארשטאטען ביז א ענדגילטיגע קאנפערענץ צווישען די צוויי פאכען.

די פערוואלטונג פון

שניידער=צעך אין לאדז

פיעטריקאווער 20.

4961

אונזער חשוב׳ן פריינד

גדליה רייס און פאמיליע

צוליב׳ן שווערען אונגליק, וואס עס האט זיי געטראפען צוליב׳ן טויט פון זייערע אינפערגעסליכע עלטערן

יעקב און רחל רייס נ״ע

דריקען מיר אויס אונזער אינניגסטען מיטגעפיהל.

זיים געטרייסט!

י. באמבעל און פרוי.

4954

„לינת=הצדק" לאדז צעגעלניאנא 17

דער פיזיקאליש **טעראפּישער קאבינעט**

איז טעגליך טעטיג פון 11—1 און 4—6 אוועגד און געפינט זיך אונטער׳ן אויפזיכט פון א דאקטאר-ספעציאליסט. קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, סאללוקס, עלעקטרישע בעדער.

Dr. Wajnberg

ספעצ. פון הארץ-און לונגען-קראנקהייטען

ציגעל-גאס 11, טעל. 126-02

נעמט אן פון 9—10 ...יה, 3—4 און 8—9 אוועגד.

נאך לאנגע שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אונזער לאנגיעהריגער און חשוב׳ער מיטגליד

נ״ע עמנואל ווייסקאפף

איז עלטער פון 58 יאהר.

צו דער לויה, וועלכע קומט פאר היינט, דאנערשטאג, דעם 1 דעצ. 1932, 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז, זאוואדזקא 19, ווערען אלע מיטגלידער און מתפללים געבעטען צו קומען, כדי אפצוגעבען דעם נפטר דעם לעצטען כבוד.

בית הכנסת „עזרת אח׳ים" זאוואדזקא 21

4962

8 פערמאסקירטע באנדיטן באפאלן א פאסט

די באמטע שטעלן א ווידערשטאנד. — 2 באנדיטן דער'הרג'עט. — אוועקגעריבט 3000 זלאטעס

לעמבערג, 30 (טעלעפאניש)

היינט 5 בייטאג האבן 8 פערמאסקירטע באנדיטן געמאכט א רויב-אנפאל אויף דעם פאסט-אמט אין גראדעק יאגעלאנסקי (לעמבערגער וואיעוואדענטום).

בעת'ן אנפאל האבן זיך אין דעם פאסט-אמט געפינען 3 באמטע און עטליכע צופעליגע אינטערעסאנטן.

די באנדיטן האבן זיי באשאסן מיט קוילן, בעמיהענדיג אוועקצורויבן די קאסע.

א דאנק דער העלדישער שטעלונג פון די באמטע האט מען דעם אנפאל אפגעשטויסן.

איינער פון די באנדיטן איז דער'הרג'עט געווארן און א צווייטער, וואס איז שווער פארוואונדעט געווארן איז באלד געשטארבן.

די איבעריגע זענען אנטלאפן, צוכאפענדיג מיט זיך א קליינע קאסעטקע מיט 3000 זל. קליינגעלד.

עס זענען פארוואונדעט געווארן 3 באמטע און 4 אינטערעסאנטן.

די ערשטע אויספארשונג האט באוויזן, אז די אנפאלער זענען געווען מיטגלידער פון דער אוקראינישער מיליטערישער ארגאניזאציע.

50 באמבעס פון אנארכיסטן

סאן-סעבאסטיאן, 30. (ספ. טעל.)

אין דעם קעלער פון א הויז, וואס געפינט זיך בשכנות פון'ם זיץ-ארט פון די פאראייניגטע סינדיקאטן איז אנטדעקט געווארן א באמבען-פאבריק.

מ'האט געפונען 50 באמבעס.

6 אנארכיסטן זענען ארעסטירט געווארן.

נייע 5-ער זלאטעס

ווארשא, 30 (טעלעפאניש)

אין די נאהענטסטע טעג וועלען ארויסגעלאזט ווערן אין פערקעהר נייע 5-זלאטעדיגע מטבעות.

די דאזיגע מטבעות וועלען עהנליך זיין צו די 10 און 2-זלאטעדיגע.

די ברענגען פון די 5-ער זלאטעס וועלען זיין קארבירט און זייער וואג וועט אויסמאכן 11 גראם.

א לאדזער יודישער סוחר

זיך גענומען דאס לעבן אין ווארשא

ווארשא, 30 (טעל.)

אין מויער אויף עלעקטאראלנא גאס 26 האט זיך גע'סמ'ט אויף טויט מיט סובלימאט דער לאדזער יודישער סוחר חיים בלומענפערשט.

די סיבה—שווערע לאגע.

שלייכער זאל נאמינירט ווערן אלס קאנצלער

קיין שום ענדערונגען אין דעם דייטשען רעגירונגס-קריזיס

בערלין, 30 (ספ. טעל.)

אין דעם קאבינעט-קריזיס איז נישט פארגעקומען קיין שום ענדערונג.

מראך דעם צוזאג איז היטלער נישט געקומען קיין בערלין.

די ביורא קאנטי איז מודיע, אז הינדענבורג וועט היינט, מחמת דעם פערשלעפען זיך פון די אונטערהאנדלונגען, נאמינירן אלס קאנצלער דעם גענעראל שלייכער.

רעדוצירט 1,200 אנגעשטעלטע

אין דעם ווארשאווער מאגיסטראט

ווארשא, 30 (טעלעפאניש)

היינט האט זיך געענדיגט דער קינדיגונגס-טערמין פון די אנגעשטעלטע אינ'ם ווארשאווער מאגיסטראט.

אויף דער אלגעמיינער צאהל פון 10 טויזענד גייסטיגע און פיזישע אנגעשטעלטע ווערן רעדוצירט 1,200.

דערמיט רעכענט דער מאגיסטראט אפצושפארן 4 מיליאן זלאטעס יעהרליך.

די סאוויעטישע פרעסע צום שפינאזא-יובילעאום

מאסקווע, (יט"א). די גאנצע רוסיש-סאוויעטישע פרעסע האט געווידמעט גאנצע זייטן דעם 300-טען געבורטסטאג-יובילעאום פון ברוך שפינאזא. די איינציגע צייטונג אין מאסקווע וועלכע האט מיט קיין איין ווארט נישט דערמאנט וועגן שפינאזא-יובילעאום, איז דער „עמעס", די „איזוועסטיא", „פראוודא", „ראבאטשאיא מאסקווא" און אנדערע צייטונגען האבען פערעפענטליכט לאנגע ווי סיסטעמאטישע ארטיקלען אויף די טעמעס „שפינאזא און מארקסיזם", „שפינאזא און דיאלעקטישער מאטעריאליזם", דער היסטארישער זין פון שפינאזיזם א.א.וו. אין קורצע אבער גענויע ביאגראפישע נאטיצען ווערט אויך דערצעהלט די געשיכטע מיט'ן שפינאזא-חרם און עס ווערט געבראכט דער פולער חרם-טעקסט.

אין אלע ארטיקלען, געשריבען דורך רוסישע קענער פון דער פילאזאפיע, ווערען קודם-כל אויסגעלאכט די „ווערשוועיער פארשער", וואס ערקלערען שפינאזאן אלס אידעאליסט, מיסטיקער און אפילו אלס בעגרינדער פון א יודיש-רעליגיעזער וועלט-אנשויאונג. לויט דער אויפפאסונג פון די סאוויעטישע אויטארען איז שפינאזא נישט געווען קיין פאנטעאיסט-אידעאליסט, נאר א מאטעריאליסט און אטעאיסט.

דאס רוב שרייבער גיבען אן איבערבליק פון דער עפאכע, אין וועלכער שפינאזא האט געלעבט און געשאפען און פערבאטען געווארען, מען נאכדעם ציינטען און קומען צום אויספיהר, אז שפינאזא האט אין א גלענצענדער פארם אויסגעדריקט די אידעאלאגיע פון דער בורזשואזיע פון זיין עפאכע, בעזונדערס פון דער האלענדישער בורזשואזיע, וועלכע האט דעמאלט געקעמפט מיט דעם אפשטארבענדען פעאדאליזם.

בורזשואזע געלעהרטע, ווערט געזאגט אין איינעם פון די ארטיקלען אין „איזוועסטיא", פעלשען די געשיכטע פון דער פילאזאפיע, פערפלאנטערען ערד פערשוויגען אינגאנצען די גרויסע מאטעריאליסטען און קעמפער געגען קלער און אידעאליזם. דער גודל פון שפינאזאס פילאזאפיע איז אין דעם פרט זעהר בעלערנד. די פילאזאפישע ווערק פון דעם דאזיגען גרעסטען דענקער-מאטעריאליסט זענען אויפגענומען געווארען מיט דער גרעסטער שנאה דורך דעם גאנצען יודישען און נישט-יודישען קלער. עס איז געמאכט געווארען אן אטענטאט אויף זיין לעבען. ער איז צוויי מאל געלעגט געווארען אין חרם. זיינע ווערק זענען פערברענט געווארען אויף שייטער-הויפענס און פערבאטען געווארען, מען האט איהם געיאגט און פערפאלגט אויף אלערליי אופנים — אלץ דערפאר ווייל „די בורזשואזיע און איהרע דינער, די גלחים און רבנים, האבען געציטערט פאר שפינאזאס מאטעריאליסטישער און אטעאיסטישער לעהרע". שפעטער, ווען מען האט שוין דעם דאזיגען פילאזאף א געוויסע צייט, האט איהם די אפיציעלע בורזשואזע וויסענשאפט צוגעשריבען צום לאגער פון די אידעאליסטען.

די ווילנער „יודישע פערדל"

אנ'ענטפער פון „ראבאטניק" דעם ארגאן פון דער ענדעציע

די ענדעקישע „גאזעטא ווארשאווסקא" האט די טעג שארף אנגעגריפען דעם פ.פ.ס.-ישען „ראבאטניק" פאר זיין שטעלונג אין דער יודען-פראגע. דער „ראבאטניק" איז דערביי געטען ארויסגעטראטען מיט אנ'ענטפער, אין וועלכען ער שטעלט קלאר פעסט זיין בעציהונג צו די בעזונדערע פראגען; די צייטונג פרעציזירט איהר שטעלונג אין די פאלגענדע פונקטען:

1) די העצעס און די אנטיסעמיטישע אוואנטורעס זענען א מאנעווער פון א פאליטישער גרופע, וועלכע וויל אויפ'ן „יודישען פערדל" אנטלויפען פון די ווירקליכע פאליטישע, געזעלשאפטליכע, ווירטשאפטליכע און קולטורעלע פראבלעמען פון פוילישען לעבען.

2) פון עטישען שטאנדפונקט קאן מען דעם דאזיגען מאנעווער נאר פערארטיילען; עס איז גענוג צו ברענגען די בעכטיגע „קריסטליכע" און פולע „מיט מענשליכע" מיינונג פון דער „גאזעטא ווארשאווסקא" וועגען דער ערמארדונג פון גראטקאווסקין דורך יודען, פונקט ווי די ערמארדונג פון גראטקאווסקין וואלט געווען די זאך פון עפעס א נאציאנאלען אדער רעליגיעזען טעראר מצד דער יודישער געזעלשאפט אין פוילען.

3) פון שטאנדפונקט פון דער לויפענדער פאליטיק האלטען מיר, אז די אנטי-יודישע העצע ברענגט נוצען בלויז דעם לאגער פון דער סאנאציע.

4) אויף וויפיל עס האנדעלט זיך וועגען אפהיטען דעם זונטאג-רוה דורך די קריסטליכע גייסטליכע האבען מיר נישט, נישט קוקענדיג אפילו אויף דער פייערליכסטער אויפפאדערונג פון דער „גאזעטא ווארשאווסקא", די מינדעסטע כוונה זיך צו פערנעהמען מיט עפענטליך מסרען קריסטליכע קרעמער, וואס האנדלען אום זונטאג, אבער מיר זענען גרייט צו בעווייזען פראקטיש דעם מיטארבייטער פון „ג. וו." די ריכטיגקייט פון אונזערע באהויפטונגען. אויב ער וועט וועלען צו אונז קומען. עס גייט אונז וועגן דעם, אז די אויספירהרונגס-מאכט פון דער [illegible] רונגס-קאמיסאריאט זאל אפהיטן דעם פרעסטיזש פון זונטאג-רוה אין דער גלייכער מאס צו אלעמען.

עס געהען ארום קלאנגען וועגען טויט פון בעקאנטען באלשעוויסטישען פיהרער, געוו. פארזיצער פון קאמאינטערן, זינאוויעוו.

דער אויסערן-מיניסטער בעק צוריקגעקומען קיין ווארשא

פאריז, 30 (ספ. טעל.)

דער פוילישער אויסערן-מיניסטער בעק האט נעכטען געהאט א לענגערן געשפרעך מיטן פרעמיער הערין.

דעם מיניסטער האט בעגלייט דער אמבאסאדאר כלאפאווסקי.

מיניסטער בעק האט אין א געשפרעך מיט זשורנאליסטן צ. א. דערקלעהרט, אז דער פויליש-סאוויעטישער נישט-אנגרייפס-אפמאך וועט פערפעסטיגען דעם שלום מיט אייראפא.

ווארשא, 30 (טעל.)

היינט 5 בייטאג איז צוריקגעקומען קיין ווארשא דער מיג. בעק.

א נייער מין בעל טובה...

אדער א גנב-בעטלער מיט אנ'אירעי

ווילנע, 30 (טעלעפאניש)

דא איז ארעסטירט געווארן א געוויסער דאמיניק לאנצפוו, א בעטלער און גנב.

בעת דעת דער אויספארקינג האט זיך ארויסגעוויזן, אז ער איז אנ'אינהאבער פון א גאנץ גוויסער דארפס-ווירטשאפט, און אז ער בעקומט אונטערשטיצונג פון זיינעם א זוהן, וועלכער איז א רעיענט אין אמעריקא.

מיט גנבות האט זיך לאנצפוו פערנומען זייט עטליכע יאהר.

די נע-גנב'טע זאכען פלעגט ער אבער נישט נעהמען פאר זיך, נאר פונאנדערטיילען צווישען ארימעלייט.

מ'טאר נישט זאגען דעם אמת...

דריי מאל געפאטשט א יודישען דעפוטאט

וויען, 30. (ספ. טעל.) די בוקארעשטער צייטונגען זענען מודיע:

אויף דער בעכטיגער זיצונג פון פארלאמענט האט דער יודישער דעפוטאט וויסמאן אינטערפעלירט וועגען דער אנטיסעמיטישער אגיטאציע צווישען די רומענישע סטודענטען.

דער דעפוטאט קוזא האט אין דעם געלייקנט.

צווישען ביידע דעפוטאטען איז אויסגעבראכען א זידלעריי, און לסוף איז קוזא אויף אויף דער טריבונע און געגעבען וויסמאנען דריי פעטש.

די דעפוטאטען האבען קוים פונאנדערגעריסען וויסמאנען מיט קוזאן.

קוזא איז אויסגעשלאסען געווארען אויף 20 זיצונגען.

„סאוופאלטארג"-אפמאך ווערט פראלאנגירט

ווארשא, 30 (טעל.)

אנהויב קומענדע וואך וועט קיין ווארשא קימען א דעלעגאציע פון מאסקווא, כדי אדורכצופיהרען ענדגילטיגע אונטערהאנדלונגען מכוחן פראלאנגירען אויף ווייטערע דריי יאהר דעם „סאוופאלטארג"-אפמאך.

מאשין-לעבער
ווערן אנגענומען אויסצונייען ביי
ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

ס'ווערט געזוכט צו דינגען
א וואוינונג פון 2 צימערן און קוך
מיט אלע בעקוועמליכקייטן 1. שטאק
אדער א הויף-זוניגער פארטער אין א רוהיג הויז,
צו ערפאהרען טעל. 173-18.

גרויסע רעוואנש-דעמאנסטראציע

פון דייטשע סטודענטען אין קעלן

אויף די לעמבערגער גאסען

גענויער בעריכט וועגן די געשעהענישן דעם דינסטאג'דיגן טאג

דינסטאג אין דער פריה, די לאגע אין שטאט האט זיך אביסעל בערוהיגט, יודען שטעהען אין גאס מיט פחד, און פערפאלגען מיט א פערכאפטען אטעם יעדען שריט, און יעדע בעוועגונג, איינער דעם אנ דערען פרעגט: וואס וועט זיין? צי וועט פאקטיש היינט שוין נעהמען א סוף צו די ברוטאלע עקסצעסען פון דער קארפאראנטישער ענדעקישער וואקכא אליע? די סוחרים זענען שוין גאנץ פריה געשטאנען ביי זייער קראם. זיי זענען געקומען געווארענט צו מאכן צי איז איבער נאכט נישט געשעהען עפיס שלעכטס מיט זייער ביסעל ארעמקייט. צום גליק איז די נאכט געווען א רוהיגע, צו רוהיג, ווייל אין משך פון דער גאנצער נאכט האט מען נישט געזעהען קיין לעבעדיגע נשמה אין גאס: א חוץ פאליציי און נאכט־וועכטער האט מען קיינעם מעהר נישט געטראפען אויף די לעמבערגער גאסען.

די ארימע סטראגאנאזשעס און גאנץ־הענדלער זענען אבער אין דער נאכט פון מאנטאג אויף דינסטאג נישט געשלאפען. זיי האבען אלע געוואכט און אכטונג געגעבען אויף זייער ביסעל האב און גוטס. מאנטאג ביינאכט, ווען אין גאס האט געהערשט א שרעקליכע פאניק, ווען אין אלע טיילען פון דער שטאט האט מען געשלאגען ביז בלוט רוהיגע יודישע דורכגעהער. ווען אין די יודישע וואוינונגען זענען מיט דער גאנצער ברוטאליטעט אריינגעפאלען דורך די פענסטער שווערע שטיינער, האבען זיך אין שטאט פערשפרייט קלאנגען אז די כוליגאנעס האבען בדעה אונטערצוצינדען די יודישע סטראגאנעס אויף פלאץ סאלסקי. ספעציעל האבען זיך די דאזיגע פליאטקעס פערשטארקט, ווען פלוצים איז דער גאנצער הימעל איבער דער שטאט איבערגעווארפט געווארען מיט א רויטען קאליר, דאס איז געווען אין דער צייט ווען די בנינים אויפ'ן ספארט־פלאץ פון יודישען קלוב „חשמונאי" איז געבליבען שטעהען אין פלאמען, וויפיל מענשליכע כוחות, ענערגיע און יודיש געלד, איז אריינגעלעגט געווארען, ביז דער יודישער קלוב האט געפונען א אייגען ווינקעלע? און איין מינוט האבען פערברעכערישע הענד פון אלץ א תל געמאכט.

מען קען זיך לייכט פארשטעלען די שרעקליכע פאניק, וואס עס האט ארויסגערופען די ידיעה וועגן אונטערצוצינדען דעם פלאץ סאלסקי, צווישען די בלוט־ארימע גאסען־הענדלער, די ארימע סוחרים האבען זיך אנגעטון ווינטערדיגע מלבושים און זיי זענען יעדער פון זיי געלעגען א גאנצע נאכט נעבען זיין סטראגאן און אפגעהיט זיין ביסעל ארעמקייט.

אינצידענט

אויב מיר שרייבען אויבען, אז אינדערפריה האבען מאנכע סוחרים אויפגעמאכט זייערע קראמען, איז דאס געווען אויסשליסליך אין יודישען קווארטאל. אויף לעגיאנאוו, קאפערניקא און אין אלע ארומיגע גאסען, האט מען אפילו נישט געפרובט אויפצורוקען די ראלעטען. שוין אפגעזעהן פון די ריין קריסטליכע גאסען און ספעציעל די דאזיגע גאסען דורך וועלכע עס זענען געגאנגען די קארפאראנטען צו דער לויה פון דערהרגעטען סטודענט גראטקאווסקי.

ארום האלב 11 א זייגער האט מען אנגעהויבען שמועסען, אז עס ווערט ווארים אין שטאט. די סוחרים האבען אנגעהויבען אראפצורוקען די ראלעטען פון זייערע געשעפטען. פאקטיש האבען זיך נאך 11 א זייגער אנגעהויבען בעווייזען גרופען אקאדעמיקער אין גאס, וועלכע זענען בעשטאנען פון 10 ביז 20 פערזאן און אנגעהויבען טשעפען יודישע דורכגעהער. די גאסען זענען כמעט אבגערייניגט געווארען פון יודען, א יעדער איז אהיימגעלאפען, זיך בעהאלטען. אויף אקאדעמיצקא גאס, אויף דעם אויגערופענעם הויפט־קארסא איז געווען אין דער דאזיגער צייט א שטארקע בעוועגונג. דאס האבען שפאצירט קריסטען און קארפאראנטען. דאגעגען האט מען דארט נישט געזעהען קיין איין יוד.

פערשטארקטע פאליציי־שמירה

די פאליציי שמירה אין גאס איז געוואלדיג פערשטארקט געווארען דינסטאג, עס האבען מארשירט גאנצע אפטיילונגען פאליציי אנגעטון אין שטאלענע העלמען. יעדע עקליגע שריט האט מארשירט א פאטרול, וואס איז בעשטאנען פון 4 ביז 6 פאליציאנטען. אויף לעגיאנאוו און אקאדעמיצקא זענען די פאליציי־פאטרולען בעשטאנען פון 4 רייטענדיגע פאליציאנטען. דינסטאג אין די פריה — מארגען שוין זענען געקומען פון דער פראווינץ עטליכע הונדערט פאליציאנטען צו הילף צו דערהאלטען די ארדנונג, צווישען אנדערע זענען געקומען פאליציי פון טארנאוו לוצק, מאסטי וויעלקי און אז. וו.

מיר האבען אויך געקעמפט פאר פוילענס בעפרייאונג

גרויס אויפמערקזאמקייט האבען אויף זיך צוגעצויגען די אפישען, וואס עס האט ארויסגעגעבען דער פערבאנד פון יודען, וואס האבען געקעמפט פאר דער בעפרייאונג פון פוילען צו די פוילישע אקאדעמיקער. אין אלע גאסען און די פארקען, וואו די אפישען זענען אויסגעקלעבט געווארען, זענען געשטאנען גרופען מענשען און געלייענט. דער איבערהאלט פון די דאזיגע אפישען איז פאלגענדער:

צו דער אלגעמיינער אקאדעמישער יוגענד פון די הויך־שולען!

מיר יודען, בירגער פון דער פוילישער מלוכה, וועלכע איז אונז טייער גלייך ווי אייך, פון אונזער בשותפותדיגען פאטערלאנד, ווענדען זיך צו אייך, אקאדעמיקער אין מיגוטען פון שווערע פרובען, וואס פערלאנגען א רוהיגע און זאכליכע איבערלעגונג מיט די ווערטער: לאזט אייך נישט בעהערשען פון דער לייד‍ענשאפט: פערלירט נישט פון אייער אויגען די ווירקליכקייט. דער פאטאלער פאל, וואס האט ארויסגערופען אייער אויפרעגונג, צוליב דעם טראגישען טויט פון אייער חבר, איז נישט די שולד פון דער יודישער בעפעלקערונג, די יודישע געזעלשאפט קערונג בעדויערט און פעראורטיילט שווער גלייך מיט אייך דעם פערברעכען, וואס איז אויסגעפיהרט געווארען אויף שאינאכא גאס. די ריכטיגע טעטער זענען וועלען אוודאי פון געריכט בעקומען זייער געהעריגע שטראף. לאזט איבער דעם געריכט און די מלוכה'שע אמטען די וויכטיגע אויפקלערונג פון דאזיגען טרויעריגער פאל און זייט נישט גורם קיין פאטאלע פאלגען. אקאדעמישע יוגענד! זאל דיין שטעלונג זיין איידעל און ריטעריש. דאס ליגט אין אינטערעס פון גערעכטיגקייט און פרידען און אין אינטערעס פון דער פוילישער מלוכה, פאר וועמענס שוץ מיר האבען געקעמפט האנד ביי האנד.

פערבאנד פון יודישע זעלנער, וואס האבען געקעמפט אין דער מלחמה און פאר פויליענס אומאפהענגיגקייט.

עס האבען אויך ארויסגעגעבען אויפרופען די פוילישע פעדעראציע פון פערטיידיגער פון פאטערלאנד, אונטער וועלכע עס שטעהען אונטערגעשריבען: „פערבאנד פון פערטיידיגער פון לעמבערג", „לעגיאניסטען פערבאנד", „פערזואו"־פערבאנד, פערבאנד פון מיליטערישע אינוואלידען, פערבאנד פון רעזערוו אונטעראפיצירען, און שטשעלעצקי פערבאנד. אויף א צווייטען אויפרוף זענען אונטערגעשריבען: אקאדעמישע אפטיילונג פון שטשעלעצקי פערבאנד, פערבאנד פון פוילישע דעמאקראטישע אקאדעמיקער און דער לעגיאן פון יוגנט. די דאזיגע ביידע אויפרופען רופען אויף די אקאדעמישע יוגענד זיך צו בערוהיגען, אבצושטעלען די עקסצעסען, וועלכע ברענגען שאדען דער פוילישער מלוכה.

פראטעסט פון יודישע קריגס־אינוואלידען אלמנות און יתומים אין לעמבערג

דער פערבאנד פון די יודישע קריגס־אינוואלידען, אלמנות, און יתומים אין לעמבערג, פערעפענטליכט פאלגענדען פראטעסט:

מיר פראטעסטירען געגען די ברוטאלע באנדיטישע אנפאלען פון א געוויסען טייל פון דער היגער פוילישער יוגענד אויף דער ווערלאזער יודישער בעפעלקערונג אהן חילוק פון אלטער און געשלעכט.

דער פערבאנד פאדערט אויף די זיכערהייטס־מאכט וואס שנעלער צו אונטערדריקען און צו מאכען א סוף צו די אונטערהעטע אין דער געשיכטע ארוואנטורעס פון פערווילדעטער יוגענד, ווייל די ביז איצטיגע פעראָרדנונגען האבען נישט געווירקט.

לויה פון דער'הרג'עטען סטודענט גראטקאווסקי

11 א זייגער פארמיטאג איז פארגעקומען די לויה פון דערהרגעטען סטודענט גראטקאווסקי זי איז פארגעקומען פון ווענט יאריש אקאדעמישען הויז אויף סטעלמאכא גאס. פיל קריסטען האבען זיך פערזאמעלט אין די ארומיגע גאסען, אין רעזיציע זאל, וואו עס איז געלעגען דער טויטער קערפער, איז מען אריינגעגאנגען דורך א שפאליר, וועלכען עס האבען געבילדעט מיטגלידער פון די אקאדעמישע קארפאראציעס. די טרומנע מיט'ן טויטען קערפער פון גראטקאווסקי איז דאן ארויסגעטראגען געווארען פון אקאדעמישען הויז, איבערגעדעקט מיט'ן שטאנדאר פון די אקאדעמישע קארפאראציעס. די לויה איז אוועקגעגאנגען דורך די גאסען זיעלאנא, שעוטשענקא, קאכאנאווסקיעגא פיאטרא פאולא אויפ'ן ליטשאקאווער צמענטאש. דער פערלויף פון דער לויה איז אין אלגעמיין געווען א זעהר רוהיגער. דער עולם, וואס האט זיך בעטייליגט אין דער לויה שאצט מען אב אויף 15 טויזענד פערזאן.

ווידער געשלאגען יודען ביז בלוט

א ערך פון צוויי שעה נאך דער לויה זענען אויסגעבראכען ארוואנטורעס אין שטאט. אויף קאפערניקא גאס זענען די אקאדעמיקער איבערפאלען יודישע דורכגעהער און זיי מערדערליך צעשלאגען, איינער א יודישער יונגערמאן איז אזוי צעשלאגען געווארען, אז א האלב טויטען האט מען איהם אריינגעבראכט אין א הויז אויף קאפערניקא גאס. א יודישער איינוואוינער מיט'ן נאמען קרויז האט מען אויך שווער פערוואונדעט. כאראקטעריסטיש איז אבער, דאס, אז די רעטונגס סטאציע האט איהם נישט געוואלט געבען קיין הילף. ער איז מיט א אויטא געקומען אין יודישען שפיטאל, וואו מען האט איהם פערבאנדאזשירט.

די ארוואנטורעס אויף סיקסטוסקא, קאפערניקא און די ארומיגע גאסען האבען זיך אין די נאכמיטאג'שעהן פערשטארקט. אין דירות וואס געפונען זיך אויף די שטאקען, האט מען אריינגעווארפען שטיינער.

ארום 3 א זייגער פארנאכט איז די סיטואציע געווארען גאר ערנסט. אין דער אלע ציים איז אין שטאט פלוצים ענטשטאנען א פאניק, אפילו פאר דער שוהל האט מען אנגעהויבען צו פערמאכען די געשעפטען און די יודען האבען זיך אנגעהויבען ארייננצובעהאלטען אין שטוב.

האלב 4 פארנאכט זענען אויף די גאסען סיקסטוסקא און קאפערניקא פארגעקומען שרעקליכע ארוואנטורעס. מען האט דארט צעשלאגען פיל יודען דאסזעלבע איז אויך געשעהען אויף די גאסען בעלשינסקא, וויעשניאוויעצקיך, גרודעצקא און אנדערע.

אויף גראדעצקא גאס האט מען אראפגעשלעפט פון טראמוואי א יוד, יהושע מענדעל ענדענבערג פון קראקא, וועלכער האט געוויילט אין לעמבערג אין געשעפטליכע ענינים און מען האט איהם זעהר שטארק צעשלאגען.

בעפרייט 10 יודישע ארעסטירטע

אויף דער אינטערווענץ פון דעפ. זאמערשטיין האט מען אין משך פון דינסטאג בעפרייט די ארעסטירטע יודישע סטודענטען וועלכע מען מאנטאג ארעסטירט געווארען.

בלויז 3 זענען דערוויל אויף ווייטער פערהאלטען געווארען.

טעלעפאנישע פערבינדונג מיט ווארשא

דינסטאג 3 א זייגער נאכמיטאג האט זיך דעפ. ראזמארין פערבינדען טעלעפאניש מיט דער צענטראלער מאכט אין ווארשא.

ארונטערגעווארפען אונטער דעם טראמוואי

נעבען זיגמונטאווסקא גאס, זענען סטודענטען נאכגעלאפען א יוד, וועלכער איז דאן ארונטערגעפאלען אונטער א טראמוואי.

ספעציעל האבען די ענדעקישע סטודענטען געבושעוועט אויף גראדעצקא גאס נעבען דער עליזאבעט קירך און דארט געמאכט גרויסע בהלות. קולות פון די אנגעפאלענע זענען דערגאנגען עד לב השמים

אויף קאפערניקא גאס

ווען די סטודענטען האבען זיך אומגעקעהרט פון גראטקאווסקיס לויה האבען זיי אנגעהויבען שטארק הוליען אויף קאפערניקא גאס.

גרופען סטודענטען האבען אנגעהויבען האקען שויבען, אין די וואוינונגען (די געשעפטען זענען שוין פרי געווען געשלאסען), א יודיש יונגעל איז אנגעקומען אין גאס און זיי האבען איהם אנגעהויבען שלאגען. דאס יונגעל האט זיך בעהאלטען צו א שוסטער, די סטודענטען זענען איהם נאכגעלאפען. דער שוסטער האט פערשלאסען די טירען, אבער די סטודענטען האבען די טירען אויפגעבראכען און ארויסגעשלעפט דאס יונגעל אין גאס, וואו זיי האבען איהם געטרעטען מיט די פיס.

אין שטאט האבען זיך פערשפרייט שמועות, אז דער פערוואונדעטער אקאדעמיקער איז געשטארבען, די דאזיגע שמועות האבען זיך ארויסגעוויזען אלס פאלש. ער איז בלויז לייכט פערוואונדעט געווארען.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם אויבערגען פאל האט מען דורכגעפיהרט א רייה ארעסטירונגען.

אויך אויף קאפערניקא גאס 16 האט מען אין אלע וואוינונגען דורכגעפיהרט רעוויזיעס.

פלוצים איז איין סטודענט ארויף אין מיטען דער גאס נעבען דער דרוקאַרניא לוואווסקא אויף א קאסטען מיט מיסט און האט געהאלטען א רעדע צו די פערזאמעלטע קארפאראנטען.

קאנפיסקאציע פון שטעקענס

בעת די פאליציי האט ענטוואפענט עקסצעדירענטען אויף דער גאס איז פארגעקומען א אויסערגעוועהנליכער פאל נעבען קינא „קאסינא". איינער פון די פאליציאנטען וואס האט געהאלטען דינסט אויף לעגיאנאוו גאס איז צוגעטרעטען צו א געוויסען סטודענט, וועלכער האט געהאלטען א שטעקען אונטער דעם פאלטא. ווען דער פאליציאנט האט ביי איהם געוואלט אוועקנעהמען דעם שטעקען האט ער זיך אקעגענגעשטעלט. עס איז זיך צונויפגעקומען א גרעסערע גרופע מענשען. אין דעם דאזיגען מאמענט איז אראפגעפאלען אויף דעם טראטואר א פוילישע פעטארדע. די דעטאנאציע האט ארויסגערופען א בהלה אונטער די פערביגעהער. דער פאליציאנט האט ארעסטירט דעם סטודענט און איהם אפגעפיהרט אין אויספארשונגס־אמט.

6 פערוואונדעטע יודען

אין דער אפטיק פון זאמערשטיין, צק קראשיצקיך גאס האט מען אין אוונט פערבאנדאזשירט 5 פערוואונדעטע יודען.

אויף לעאנא סאפיעהא גאס זענען אין די אוונט שעהן פארגעקומען מוראדיגע אנפאלען.

וועגן דער לויה

וועגען דער לויה פון סטודענט גראטקאווסקי גיט מען אונז איבער, אז נאך דעם טויטען קאסטען איז נאכגעגאנגען דער ברודער פון פערשטארבענעם גלח גראדקאווסקי נאך איהם די כלה פון פערשטארבענעם. קיין נעהנטערע קרובים האט גראטקאווסקי נישט געהאט. ווייטער זענען געגאנגען די פראפעסארען פון דער וועטערינאר־אקאדעמיע

צושפאלטען דעם קאפ א יודישע פרוי

א געוויסער בוים וועלכער וואוינט אויף קארקאווא גאס נ. 4 איז אהיימגעגאנגען פון זיין געשעפט, וואס געפינט זיך אין רינגפלאץ. ער איז געגאנגען צוזאמען מיט זיין ברודער און ביידעמענס פרויען. פלוצים זענען אנגעפאלען אויף זיי עטליכע כוליגאנעס וועלכע האבען איינער פון די פרויען צעשפאלטען דעם קאפ. דאסזעלבע איז אויך געשעהען מיט דעם פריזירער פאיילע וועמען מען האט אויך שווער פערוואונדעט.

אויף ליטשאקאווסקא 132 זענען כוליגאנעס איבערגעפאלען די וואוינונג פון א געוויסען יעטשעס און שרעקליך צעשלאגען די גאנצע פאמיליע. א שכן האט גערופען פאליציי, וועלכע איז באלד אהין געקומען און האט די שלעגער פערטריבען.

ה' באס דער מיטאייגענטימער פון דער פירמא ראטענבערג און באס אויף סיקסטוסקא גאס איז ארויסגעשלעפט געווארען פון דעם טראמוואי און מערדערליך צעשלאגען געווארען. ה' באס איז אריינגענומען געווארען אין דער וואוינונג פון דער פאמיליע גארנהעל, וואוהין מען האט גערופען די „פאגאטאווע" וועלכע האט באס'ן פערבאנדאזשירט.

ווער זענען די ארעסטירטע יודען

ווי עס איז שוין בעקאנט האט די פאליציי ארעסטירט 4 יודישע יונגעליים אונטער'ן חשד פון דערהרגענען דעם סטודענט גראטקאווסקי, די ארעסטירטע זענען איבערגעגעבען געווארען דער פראקוראטור, וועלכע פיהרט ווייטער ענערגיש די אויספארשונג. די אינפארמאציעס, וואס מיר האבען בעקומען וועגן לעבען און פערגאנגענהייט פון די ארעסטירטע ווילען מיר דא איבערגעבען.

אין א קעלער בעקער איי אויף שור. אנגי 4 קומען מיר אריין דינסטאג פארמיטאג. עס שטעהט א אלטער קראנקער יוד, וועלכער איז איינגעבראכען אין דרייען.

— איהר זענט דער טאטע פון ארעסטירטען כץ? — פרעגען מיר.

קודם האט זיך דער יוד שטארק איבערגע־שראקען און נישט געוואוסט צו וועלכען צוועק מיר בעזוכען איהם, ווען מיר האבען איהם אבער בערוהיגט און דערציילט, וואס מיר טון ביי איהם אין שטוב, האט דער יוד אויסגעבראכען מיט א געוויין. איך האב 4 קינדער — האט דער ארימער בעקער ערקלערט — אלע זענען זיי אנשטענדיגע און סאלידע. עפעס א אומגליק איז מיר אראפגעפאלען פון הימעל איך קען מיר גארנישט גלויבען, אז מיין קינד זאל האבען בעגאנגען אזא שווערען פערברעך. ער האט דאך קיינמאל נישט קיין פליג נישט דערצירנט. איך בין א קראנקער מענש. 3 חדשים בין איך געזעסען אין סקאלע. איצט האב איך געכאפט אזא שווערען קלאפ. גאט ווייסט צי וועל איך דאס קענען איבערהאלטען. מיין קינד געהט קיינמאל נישט לומפען. תמיד ארבייט ער דא אין בעקעריי און פלוצים אזא אומגליק. ווען מען האט איהם איבערגעפיהרט פון פאליציי אין תפיסה, זעגען מיר געשטאנען פון דערווייטענס, בעת אונזער קינד האט אונז דערזעהען, האט ער אויסגעשריגען: מאמעניו ראטעוועט מיך, ווייל איך בין אומשולדיג! גאט זאל אונז העלפען אין אונזער בוים.

מיר האבען אויך בעזוכט ... פון איציק שמוער אויף פילביקארסקא גאס נומער 5. אויך זיין זוהן איז ארעסטירט אין צוזאמענהאנג מיט'ן דאזיגען טרויעריגען פאל אויף שייטאכא גאס. א ארימער היטעל מאכער, וועלכער לעבט פון דעם, וואס ער מיט די קינדער פערדינען ביי דער דאזיגער ארבייט. דעם אלטען איציק שמוער האבען מיר געטראפען מיט א ארומגעבונדענעם קאפ, דער יוד האט זיך צעוויינט, אז עס האט ממש געציטערט ביים הארץ נאך איהם האבען אנגעהויבען צו וויינען די שטוב־מענשען, עלטערע און קינדער. צווישען אהר בין איך אלט — האט דער יוד — נישט איך און נישט מיינע קינדער זענען ביז היינט געווען אפילו אויף דער פאליציי ווי א דינער האט מיך געטראפען די ידיעה, אז מיין בחמיה איז וואו א סטודענט איז געהרגעט געווארען. ווען איך האב בעקומען די דאזיגע טרויעריגע בשורה, איז מיר פאר עגמת נפש אבגעקומען געווארען דאס לשון. איך האב נישט געקאנט רעדען א גאנצען טאג. דאקטוירים האבען מיך געראטעוועט און נאך א מעת־לעת האב איך אויפסניי אנגעהויבען רעדען.

דער דריטער ארעסטירטער קעלער איז א געוועזענער ציטונגס קאלפארטער. די גאנצע צייט, וואס די גאזעטא ווייטשארנא איז ארויסגעגאנגען, איז קעלער געווען דארט אנגעשטעלט, ער האט פערטיילט ציטונגען צווישען די גאסען־קאלפארטערען. 8 יאהר צייט איז ער געווען אנגעשטעלט אלס קאלפארטער אין ציטונגס ביורא פון בוקסבוים אויף העטמאנסקא גאס, ווי מען אינפארמירט אונז, האט קעלער נישט פונגע געווען קיין גראשען ביי דער פירמע בוקסבוים, וואו ער איז געווען אנגעשטעלט, קעלער האט נאר אמאל ליב געהאט דעם ביטערען טראפען האט ער זיך אבער פאר זיין אייגען געלד געקויפט. מיט א יאהר צוריק האט קעלער חתונה געהאט מיט א זעהר אנשטענדיג מיידעל און דאס פאר פאלק האט געפיהרט א גליקליך לעבען. די פרוי פון קעלער איז מעוברת און היינט מאר ער דארף זי געבוירען א קינד.

Już ukazała się w druku
„Księgowość Uproszczona"
Poradnik niezbędny!
Kupcy II, III i IV kategoryj
Przemysłowcy V, VI, VII i VIII kategoryj
Wysokość podatku od obrotu zmniejszona od dnia 1 stycznia 1933 r.
Wydawnictwo Księgarni Łódzkiej „CZYTAJ", Prez. Narutowicza 2.
Cena zł. 1.— 1955

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאדז.
1 דעצעמבער 1932

ווען סטודענטען הוליען אויף די הויכשולען

דער אַרטיקעל פון ש. ניגער איז געשריבען געוואָרען מיט אַ קורצער צייט צוריק, ביים ליכט פון די געשעהענישען וואָס שפּילען זיך איצט אָפּ אין אַ ריהע שטעט אין פּוילען, בעקומט דער אַרטיקעל אַ בעזונדערע אַקטועלקייט.

אין איין טאָג זענען אָנגעקומען ידיעות וועגען „אומרוהען" אין די אוניווערזיטעטען פון דריי אייראָפּעאישע הויפּטשטעט — ווין, וואַרשאַ, בודאַפּעשט. אין די אַלע אוניווערזיטעטען זענען געווען אָנפאַלען אויף יודישע סטודענטען, — און נישט צום ערשטען מאָל. אונזער שטודירענדע יוגענד איז שוין „געוואוינט" דערצו. — און נישט נאָר אין עסטרייך, אונגאַרן, פּוילען, אויך אין אַנדערע לענדער איז עס קיין נייעס נישט פאַר דעם יודישען סטודענט. אויך אין אַנדערע מדינות מוז ער זיין גרייט צו שיצען זיך געגען זיינע „קאָלעגען", ער מוז אומעטום שטעהן אויף דער וואַך, און דאָס מיינט, אַז ער קאָן איין מינוט נישט פערגעסען, אַז ער איז אַ יוד... ווי ווירקט דאָס פאַר איהם? וואָס פאַר אַן אויספיהר מאַכט ער פון אָט דעם אומצווייפעלהאַפטען פאַקט, אַז ער געפינט זיך אין אַן אויסנאַהמס־לאַגע? וואָס טראַכט ער טון, וואָס טוט ער, כדי אַז די לאַגע זאָל זיך ענדערען?

זעלבסטשוץ, דאָס איז דאָס ערשטע, דאָס עלעמענטאַרסטע. וועגען דעם זענען נישטאָ, קאָנען נישט זיין קיין מיינונגס־פערשיעדענהייטען, אָבער דאָס ענדערט דאָך נישט די לאַגע... דאָס גיט נאָר אַן אינערווייניגסטע בעפרידיגונג; מען פיהלט זיך נישט אַזוי שוואַך, אַזוי דערשלאָגען און דערנידעריגט, ווען מען שטעלט זיך אַנטקעגען דער ווילדער מאַכט פון די נאַציס, אָדער ווי זיי הייסען דאָרט. אָבער דער פאַקט בלייבט: דער פאַקט וואָס מען מוז זיך פערטיידיגען; דער פאַקט, וואָס מען קוקט אויף דיר מיט שנאה, וואָס דו ביזט שטענדיג אין אַ פיינדליכען לאַגער, אַפילו אין צייטען פון פרידען... דעם דאָזיגען צושטאַנד קאָן מען נישט אָפּשאַפען מיט זעלבסטשוץ, פערקעהרט וואָס בעסער מען איז אָרגאַניזירט צוליב אַ פאַל פון אַטאַקע, וואָס מעהר מען איז צוגעגרייט, וואָס מעהר מען גרייט זיך, אַלץ שאַרפער איז דער בעוואוסטזיין, אַז מען איז אַנדערש ווי אַלע אַנדערע זענען.

זעלבסטשוץ איז נישט קיין ענטפער אויף דער אַנדערשדיגקייט, זעלבסטשוץ מאַכט, פערקעהרט, קלאָרער און בולטער די פראַגע: פאַר וואָס מוז מען זיך כסדר שיצען? און וואָס קאָן, וואָס דאַרף געטאָן ווערען, כדי דאָס זאָל מעהר נישט זיין נויטיג?

דער דענקענדער טייל פון דער יודישער סטודענטשאַפט שטעלט זיך געוויס די פראַגע, עס וואָלט געווען אַ סימן פון טעמפּקייט, פון ירידה, ווען ער זאָל נישט טראַכטען וועגען דעם, אָבער וואָס טראַכט ער?

מיט פופציג יאָהר צוריק האָט די יודישע שטודירענדע יוגענד איבערגעלעבט עפּעס ענליכעס אין רוסלאַנד. האָט זי געגעבען בעשטימטע ענטפערס אויף דער בלוטיגער שנאה. איין „ענטפער" איז געווען — ביל"ו, לאָמיר געהן, לאָמיר אַוועקגעהן, לאָמיר אַנטלויפען פון דאַנען — איז געווען דער טייטש פון ביל"ו (בית יעקב, לכו ונלכה). דאָ איז נישטאָ קיין האָפענונג, די אייראָפּעאישע ציוויליזאַציע, פון וועלכער מיר האָבען אַזוי זיס געחלומט, האָט אָפּגענאַרט, נישטאָ קיין פּראָגרעס, עס איז נאָר דאָ ווילדקייט, באַרבאַריזם, — „אייביגע פיינדשאַפט צום אייביגען פאָלק"... לאָמיר פערלאָזען די לענדער, וואו מען האָט פאַר אונז נאָר גיפט און גאַל, נאָר רדיפות און פּאָגראָמען, לאָמיר זיך אַליין בעפרייען — לאָמיר זיך צוטוליען צוריק צו דער מאַמעס שויס, אומקעהרען צו דער מוטער ציון, לאָמיר זיך צוריק אומקעהרען צום פאָלק, צו זיינע אַלטע מנהגים, צוריק צו דער שפּראַך און צו דעם לאַנד פון די אבות...

דאָס איז געווען איין ענטפער, וואָס די יודישע יוגענד האָט געגעבען מיט אַ האַלבען יאָהרהונדערט צוריק. און דאָס איז געווען נישט קיין טעאָרעטישער ענטפער. אַ טייל האָט געוואָרפען די אוניווערזיטעטען און זיך געלאָזט פאָהרען קיין ארץ־ישראל, די, וואָס האָבען נישט געקאָנט אויסוואַנדערען זענען געוואָרען חובבי ציון, אַלע האָבען געזונגען, מיט אַזאַ אָדער אַן אַנדער טאָן „השיבנו באַזאַר".

קאָן מען זיך איצט ריכטען אויף אַזאַ מין געוואַגג? קאָן די איצטיגע חלוצים־בעוועגונג זיין פאַר דער שטודירענדיגער יוגענד דאָס וואָס איז מיט פופציג יאָהר צוריק פאַר איהר געווען ביל"ו? איך האָב מורא, אַז נישט.

נאָך די פּאָגראָמען פון די אַכציגער יאָהרען איז ביי דער יודישער יוגענד געווען נאָך אַ שטרעבונג, אַ חוץ חיבת ציון, דאָס איז געווען די שטרעבונג פון דער גרופּע „עם עולם": — פאָהרען קיין אַמעריקע און בויען דאָרט סאָציאַליסטישע ערד־אַרבייטער קאָלאָניעס. איצט איז אויך דאָס אַ חלום, נישט קיין רעאַלע מעגליכקייט. און די היינטיגע יוגענד איז נישט אויפגעלעגט צו חלומען חלומות סיידען דאָס זענען וועלט־חלומות.

בלייבט פאַר איהר דער ענטפער, וואָס אַ דריטע ריכטונג האָט געגעבען מיט פופציג יאָהר צוריק און נאָך פריהער, — דער ענטפער, וועלכער פערבינדט דעם גורל פון יודען מיט דעם וועלט־גורל.

אין יענער צייט איז עס געווען אַ קאָסמאָפּאָליטישער און אַן אַסימילאַטאָרישער ענטפער, מען איז געווען זיכער, אַז די רעוואָלוציע וועלכע וועט מאַכען אַ סוף צו דער היינטיגער קלאַסען־געזעלשאַפט וועט אָפּשווישען אויך די גרעניצען צווישען פעלקער — און די פעלקער גופא, מען האָט די נאַציאָנאַלע פראַגע געגלויבט צו פערענטפערען אין דער צוקונפט דורך דעם, וואָס עס וועט בעשאַפען [illegible]רען אַ מענשהייט, וועלכע וועט נישט וויסען פון בעזונדערע נאַציעס, אַזוי ווי זי וועט זיין פריי פון קלאַסען. און אויף דעמזעלביגען שטייגער האָט מען געוואָלט פטור צו ווערען פון דער יודען־פראַגע. עס וועלען נישט זיין מעהר קיין אַלגעמיינע צרות וועלען ממילא אויך נישט זיין קיין יודישע צרות און אַ טייל פון דער יודישער יוגענד האָט שטרע־בענדיג צו דער צייט, ווען עס וועט פערניכטעט ווער־רען די גרעניץ צווישען „יוד און העלענער" זיך אַזוי אַריינגעלעבט אין דער געוואונשענער צוקונפט, אַז ער האָט שוין גלייך אויפגעהערט צו טראַכטען וועגען די בעזונדערע פּראָבלעמען פונ'ם יודישען לעבען.

דעם דאָזיגען אויספיהר, וואָלט די היינטיגע יודישע יוגענד נישט אַקצעפּטירט, זי וויל נישט פערלייקענען די עקזיסטענץ פונ'ם יודישען פאָלק. זי וויל עס נישט פערלייקענען אַפילו דאַן ווען זי אַליין אינטערעסירט זיך נאָר מיט'ן יודישען פּראָלעטאַריאַט, און זי וואָלט נישט וועלען לאָזען עס אויף הפקר, ווי דאָס האָט געטאָן די אַסימילאַטאָריש־סאָציאַליסטישע אינטעליגענץ אין דער צווייטער העלפט פון ניינצעהנטען יאָהרהונדערט, אָבער דאָס הייסט נישט, אַז די היינטיגע יוגענד קאָן נישט אידענטיפיצירען די צוקונפט פון יודען מיט דער צוקונפט פון דער גאַנצער מענשהייט, אויב זי האָט איצט אַן אַנדער קוק אויף יודען, בעטראַכט זי אויך די מענשהייט אַנדערש. ווי מען האָט עס געטאָן אין פאַריגען יאָהרהונדערט, אויב זי וויל זיך נישט אָפּזאָגען פון איהר יודישקייט, איז זי עס נישט מחויב צו טון, מען פערלאַנגט עס נישט פון איהר ביים טויער פונ'ם צוקונפט־שטאַט. אַפילו סטאַלין רעדט דאָך וועגען „מענשליכען אָדער פּראָלעטאַרישען אינהאַלט און נאַציאָנאַלער פאָרם", אַפילו די יודישע קאָמוניסטען פערלייקענען נישט די „נאַציאָנאַלע פאָרם" — טעאָרעטיש. אַזוי, אַז די יודישע שטודירענדיגע יוגענד מיינט, אַז זי האָט איצט אַ מעגליכקייט [illegible] דיג אַן אויסוועג פון איהר אויסנאַהמס־לאַגע, [illegible] צוכאַפּען זיך אויפ'ן אימפּעט [illegible] פון דער רעוואָלוציע. זי זעהט אַ מעגליכקייט נוקם צו זיין זיך אָן איהרע פיינד דורך דעם, וואָס זי וועט זיך בע־פרייען מיט זייערע פיינד, די רעוואָלוציאָנערע, און מיר דוכט, אַז די דאָזיגע מעגליכקייט האָט אַ גרויסער טייל פון דער יודישער יוגענד אין די דער־מאָנטע לענדער אָנגעהויבען אויסצונוצען.

זי זאָגט:

— אין דער היינטיגער געזעלשאַפט איז נישטאָ פאַר אונז קיין אָרט, אויב מען שלאָגט אונז נישט שאַפט מען אַזאַ לאַגע ביי וועלכער מיר וועלען מוזען אויסגעהן פון הונגער. איז — לאָמיר העלפען בויען אַ נייע וועלט.

און די, וועלכע קאָנען נישט, אָדער ווילען נישט זיין מעהר קיין חלוצים אין פּאַלעסטינע ווערען פאַר־בעטען פונ'ם סאָציאַליזם, פונ'ם קאָמוניזם.

דאָס איז אַ פאַקט, און מיר מוזען זיך גוט צוקוקען צו איהם.

ש. ניגער.

צום בעקוועמסטען איז צו דעמאָנסטרירען הינטער אַנ'עגלה

שאַרפער אַרויסטריט פון רעגירונגס־אָפּיניאָן געגען דער ווילדער יודענהעצע פון די ענדעקעס

די נייע עקסצעסן פון די ענדעקישע אַקאַדע־מיקער אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטע געשעהע־נישען אין לעמבערג ווידמעט אַ גרעסערן אַרטיקעל דער אָפּיניאָן פון דער רעגירונג „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ". דער אַרטיקעל טראָגט דעם כאַראַקטעריסטישען נאָ־מען „עקראָפּיליאַ" (מתים־ליבע).

די צייטונג שטעלט קודם־כל פעסט אַז דער אומגעקומענער סטודענט אין לעמבערג איז געווען אַ קרבן פון צוויי שיכורע קאָמפּאַניעס און אַז די אמת'ע מאָטיווען פון דעם מאָרד זענען אייגענטליך נישט בעקאַנט, אָבער שרייבט ווייטער די צייטונג:

אַלס רעאַקציע געגען אָנפאַל פון מעסער־שטע־כער אויפ'ן אַקאַדעמיקער האָבען זיך אָנגעהויבען אָנפאַלען פון אַקאַדעמיקער אויף יודישע געוועל־בער, אויף קאָלעגען־יודען (אַקאַדעמיקער, נישט מעסער־שטעכער) אויפ'ן לאָקאַל פון דער יודישער געגענזייטיגער הילף, ענדליך אויף דער פּאָליציי, נאָך מעהר, אַזעלכע פּרובען פון „רעוואַנזש" זענען אָרגאַניזירט געוואָרען נישט נאָר אין לעמבערג, נאָר אויך אין אַנדערע שטעט פון פּוילען, און ענדליך האָבען נישט בעוואוסטע, אָבער, ווי עס זעהט אויס סימפּאַטיזירענדע מיט די דאָזיגע מאַניפעסטאַציעס, פערזאָנען, אונטערגעצונדען דעם ספּאָרט־פּלאַץ פון יודישען קלוב „חשמונאי" אין לעמבערג.

דאַכט זיך, אַז עס זענען ווירקליך ביז איצט נישט בעקאַנט די סיבות פון אָנפאַל פון די לעמבער־גער מעסער־שטעכער אויפ'ן סטודענט גראָטקאָווסקי, און זיינע קאָלעגען, עס זענען זיי פאַר אינגאַנצען בע־וואוסט די סיבות פון אַזעלכע און נישט אַנדערע רעאַקציעס פון אַ טייל יוגענד אויף גראָטקאָווסקיס טויט.

די סיבות זענען פולשטענדיג אָנגרייפּבאַר: זיי בערייטען אַ פּראָבע פון דער ענדעציע צוריק צו געווינען די איינפלוסען אויף די מאַסען דורך אויפ־העצען דעם נאַציאָנאַליזם פון דער ערגסטער פאָרם: דהיינו: דעם האַס צום שוואַכערען. דאָס דאָזיגע מיטעל ווענדט אָן די ענדעציע שטענדיג, ווען זי פיהלט, אַז עס קומט אויף איהר קריטישע צייטען, אַזוי איז געווען בעת די וואַהלען צו דער דומע... אַזוי איז געווען בעת די וואַהלען פון נאַרוטאָוויטש'ן, די זעלבע אַקציע פיהרט די ענדעציע אין פערלויף פון די לעצטע צוויי יאָהר.

צי האָט דער אַקטיווער שלעגערישער פּאָגראָם־אַנטיסעמיטיזם וועלכע עס איז נישט פּראַקטישע נאַ־ציאָנאַלע צילען? זעלבסטפערשטענדליך נישט. דורך שטעקען־אַוואַנטורעס וועט מען נישט פערקלענע־רען די צאָהל יודען אין פּוילען, נישט אָפּשוואַכען זייער נאַציאָנאַלען בעוואוסטזיין, נישט זיי פּאָלאָני־זירען, נישט זיי צובינדען צו דער מלוכה, נישט פער־קלענערען די שאָוויניסטישע שטרעמונגען אין יו־דענטום (ענליכע צו די ענדעקישע)...

דאַגעגען האָט דער ענדעקישער אַנטיסעמיטיזם גאַנץ פּראַקטישע פּאַרטייאישע צילען אין אויג. לער־נענדיג דעם אַקאַדעמיקער, אַז נישט מיט דער הילף פון שטודיען, נאָר מיט שטעקענס קאָן ער פטרן דעם קאָנקורענט אויפ'ן עקזאַמען, לערנענדיג דעם קרע־מער, אַז נישט מיט דער הילף פון בעוועגליכקייט, אָנשטרענגונג און אַרבייט, נאָר מיט דער הילף פון „גריבעם בענדעל" קאָן ער פטרן דעם קאָנקורענט אַקעגענאיבער, לערנענדיג ענדליך אַלע, אַז דורך קריג מיט די שוואַכערע קאָן מען לייכט דערגרייכען טריומפען און רויב, מיינט די ענדעציע, אַז אויף איין פייער וועט איהר געלינגען אָפּצובראָטען צוויי געבראָטענס: ערשטענס, וועט זי פערשטאַרקען איהרע איינפלוסען אין געוויסע קרייזען, צווייטענס, וועט זי שטעלען די רעגירונג אין אַ שווערע לאַגע, ווייל אויב די רעגירונג וועט אַרויסטרעטען אין שוץ פון די יודען, וועט מען זי עפענטליך בעשולדיגען, אַז זי איז אָפּהענגיג פון די יודען, אויב ווידער די רע־גירונג וועט די יודען נישט נעהמען אין שוץ, וועט זי דערמיט אַרויסרופען ביי די מאַסען דעם איינדרוק פון איהר שוואַכקייט, סיי אין ערשטען, סיי אין צווייטען פאַל, וועט די רעגירונג זיכער האָבען אַ קלאַפּ. די ענדעקישע טאַלמודיסטען שאָקלען זיכער מיט די קעפּ איבער דער וואונדערליכקייט פון דער דאָזיגער „קאָמבינאַציע" און זיי הערען נישט אויף צו העצען.

דעריבער זענען די שולדיגע אין די לעמבערגער עקסצעסן נישט די מעסער־שטעכער ישראל טאַנע, נישט בחום שמער, נאָר די הערען דמאָווסקי, סטראָנסקי, רעמבעלינסקי, וואַשילעווסקי א.אַ.

די פּאָליטיק פון „טאָנדעטען נאַציאָנאַליזם" וועלכער ווערט געטריבען דורך דער ענדעציע האָבען מיר פערדאַמט און מיר פערדאַמען אַלס שעדליכע פאַר דער מלוכה און געגענזייטיג צום אמת'ן נאַציאָנאַליזם. די נאָך־מאַי־רעגירונגען זענען נישט קיין שרעקעוודיגע, און דעריבער איז יעטוועדע שפּעקו־לאַציע פון די ענדעקעס, אַז די רעגירונג וועט מורא האָבען מען זאָל די מיניסטאָרען נישט אָנרופען „יודישע פּאַכאָלקעס" גאַנץ אומזיסט, מיר זענען ווירקליך „פּאַכאָלקעס" פון דער מלוכה. און קיין שום דעמאַגאָגיע און געשריי וועט אונז נישט אָפּשרע־קען פון צו היטען איהרע אינטערעסען. די זיכער־קייט און די רעכט פון די רוהיגע פּוילישע בירגער פון יודישער נאַציאָנאַליטעט וועלען אָפּגעהיט ווערען נישט קוקענדיג אויף קיין שום העצערישע מיטלען פון די „יאַראָוועע פּאַרטיי־צבועקעס". און די שול־דיגע אין די עקסצעסן וועלען איבערגעגעבען ווע־רען צום געריכט.

צי האָט דאָס דער פערשטאָרבענער גראָט־קאָווסקי געגעבען די בעפולמעכטיגונג די יונגעלייט וואָס האַקען אויס שויבען אָדער צינדען אונטער די „חשמונאי"? זעלבסטפערשטענדליך — ניין. אָבער די פּאָליטיקער, וועלכע טרייבען דעם שטעקען־אַנטי־סעמיטיזם, רעכענען אַז דער דאָזיגער מת וועט זיי זיכערען די אומבעשטראָפטקייט. און דערפאַר העצען זיי דרייסט. צום בעקוועמסטען איז צו דעמאָנ־סטרירען הינטער אַנ'עגלה. צום לייכטסטען איז אַ־רויסצוטרעטען אין נאָמען פון אַ דערהרגעטען, וועל־כער שווייגט אויף אייביג, צום זיכערסטען איז איינ־צואָרדנען מיטינגען אויף אַ בית־עולם. דערפון גע־וויס האָט די ענדעקישע פּאָליטיק אַזאַ נייגונג צו נעקראָפיליע... ווען מען לייענט די אַרויסטריטען פון די נאַראָדאָווע צייטונגען, קאָן מען זיך נישט בע־פרייען פון איינדרוק, אַז אין דער פינסטערער טיפע־ניש פון זייער פּאָליטישען און פּאַרטייאישען געוויס־סען פרייען זיך אָט די מענשען צוליב דעם דאָזי־גען טויט.

די שאַנדע פון אַנטיסעמיטיזם

איז די שאַנדע פון דער ציוויליזירטער מענשהייט

רעדע פון אַ גלח אויפ'ן קאָנגרעס פון דער ליגע געגען אַנטיסעמיטיזם אין פּאַריז

אין פּאַריז האָט זיך געעפענט דער דריטער נאַציאָנאַלער קאָנגרעס פון דער ליגע געגען אַנטי־סעמיטיזם (ליקאַ). דער זאַל פון [illegible] איז גע־ווען איבערפולט מיט דעלעגאַטען [illegible] געסט. צום קאָנגרעס זענען געקומען איבער 200 דעלעגאַטען פון די סעקציעס פון דער „ליקאַ" אין פראַנקרייך. דעם קאָנגרעס עפענט דער פּרעזידענט פון דער ליקאַ אין ליאָן ה' מעיאַאס, אַסיסטירט דורך די ה"ה אַלפרעד אַסט (ריימס), ד"ר פאַלק (מילהויז) און ה' פאַניער (ליל), בערנאַר לעקאַש און סילווען דאַוויד. מען זעהט צווישען די געסט די שריפט־שטעלער פּיאַ, פּיער פּאַראַף, דעם אַלטען דרייפוסאַר דיפּאַרטאַל א. א.

פּרעזידענט מעיאַאס בעגריסט די אַנוועזענדע און לייענט פאַר די בעגריסונג, וואָס האָט צוגע־שיקט צום קאָנגרעס פּראָפעסאָר אַלבערט איינשטיין, וועלכער האָט געזאָלט קומען פּרעזידירען דעם קאָנגרעס.

די בעגריסונג פון פּראָפ. איינשטיין

פּראָפעסאָר אַלבערט איינשטיין שרייבט אין זיין בריף, אַז ביי דער ערשטער געלעגענהייט — אויב נאָר ער וועט קענען אויף זיין רייזע קיין אַמעריקאַ אָפּשטעלען זיך אין פראַנקרייך — וועט ער זיין גליקליך צו טרעפען זיך מיט זיינע פריינד פון דער ליגע און נעהנטער בעקענען זיך מיט זייער אַר־בייט. פּראָפעסאָר איינשטיין בעגריסט דעם צוזאַ־מענפאָהר פון דער „ליקאַ", וועלכע האָט איינע פון די וויכטיגסטע הומאַניטאַרע אויפגאַבען. ווי דאָס איז דער קאַמף מיט'ן אַנטיסעמיטיזם. פּראָפעסאָר איינשטיין רופט צו פיהרען דעם קאַמף געגען דער מלחמה און פאַר פרידען אויף דער וועלט, ווייל „נאָר דער פרידען איז די זיכערסטע גאַראַנטיע געגען נאַציאָנאַלען שאָוויניסטישען האַס".

דער בריף פון פּראָפעסאָר איינשטיין ווערט אויפגענומען מיט שטורמישע אַפּלאָדיסמענטען.

עס האָבען נאָך צוגעשיקט בעגריסונגען דער סאָציאַליסטישער דעפּוטאַט זשאַרדעל, פּראָפעסאָר שאַליי א. א.

קריסטליכער גייסטליכער רעדט וועגן דער שאַנדע פון אַנטיסעמיטיזם

א וואָרט צו אַ בעגריסונג בעקומט דער גלח מאַנגאַלד. ער זאָגט צווישען אַנדערען: „איך בין גליקליך בייצוטראָגען אויף אייער קאָנגרעס אויך מיין שטימע — פאַר דער גרויסער זאַך, פאַר וועל־כער איהר קעמפט. איך בין נישט קיין יוד — און בין אַ מיטגליד פון אייער ליגע, ווייל „די שאַנדע פון אַנטיסעמיטיזם, פון וועלכען עס ליידט אייער געפּייניגט פאָלק — איז די שאַנדע פון דער ציוויליזירטער מענשהייט". די ווערטער פון רעווערענד מאַנגאַלד לאָזען איבער אַ שטאַרקען איינדרוק.

דער קאָנגרעס פון דער ליגע געגען אַנטי־סעמיטיזם האָט זיך פערוואַנדעלט אין אַ גרויסע מאַניפעסטאַציע פון יודיש־פראַנצויזישען פּאַריז.

די אָוונד־זיצונג האָט צוגעצויגען אַ גאָר־גרויסען עולם. אין זאַל געפינען זיך עטליכע הונ־דערט דעלעגאַטען פון די פּאַריזער סעקציעס און פון דער פּראָווינץ. מען זעהט פיל קריסטען. דעם פּרעזידיום פיהרט ה' ד. קעניג פון מילהויזען. דער זאַל איז פּראַכטפול דעקאָרירט און פון די אַלע פערשידענע אויפשריפטען, וואָס הענגען אויף די ווענד שניידט זיך בעזונדערס אַריין אין זכרון פאָל־גענדע: „זייט 1919 איז געווען 300,000 יודישע קרבנות. דאַרף דאָס דויערן?"

ה' ראַשלין טראָגט אַריין אַ פאָרשלאַג צו שאַפען אַ וואָכען־שריפט פון דער „ליקאַ". דער פאָרשלאַג ווערט אָנגענומען.

אַזיל־רעכט פאַר יודישע עמיגראַנטען

מען געהט איבער צו דער וויכטיגער פראַ־גע פון אַזיל־רעכט. דער גענעראַל סעקרעטאַר פון דער סעקציע פאַר אַזיל־רעכט, מאַרסעל פעדער, גיט אָפּ אַ לענגערען בעריכט פון דער טעטיגקייט פון דער סעקציע. איהם איז אויסגעקומען צו אינטערווענירען ביי דער מאַכט פאַר יודישע אימי־גראַנטען, וואָס ווערען אַרויסגעשיקט פון לאַנד צוליב דעם, וואָס זייערע פּאַפּירען זענען נישט געווען אין אָרדענונג. הונדערטער יודישע אימי־גראַנטען זענען דורך דער סעקציע געראַטעוועט געוואָרען. ה' פעדער רעדט וועגן דער גרויסער נויט פון די יודישע אימיגראַנטען אין פראַנקרייך. בפרט נאָך ביים איצטיגען קריזיס. זיין שילדערונג מאַכט אַ גרויסען איינדרוק. די אַנוועזענדע מאַכען איהם אַ וואַרימע אָוואַציע פאַר זיין איבערגעגעבע־

(ווייטער זעה 9־טע זייט.)

דער נייער אנטיסעמיטיזם

אַנ'אויספאַרשונג פון יודען-האַס נאָך דער מלחמה

פון ראובן ברײנין

דער גראַף ר. נ. קודענהאָווע-קאַלערגי איין דער אינטערעסאַנטסטער פּאָליטישער דענקער אין דער היינטיגער אייראָפּע. ער איז דער שאַפער פון דער פּאַן-אייראָפּעאישער אידעע.

זיין פאָטער, היינריך גראַף קודענהאָווע-קאַלערגי (וועלכער איז געשטאָרבן אין זיין שלאָס ראָנספּערג, אין בעהמען אין יאָהר 1906), איז געווען אַ פּילזייטיגער געלערנטער, אַ גרינדליכער קענער פון 16 שפּראַכן, סעמיטישע און אינדאָ-גערמאַנישע, ראָמאַנישע און סלאַווישע. ער איז געווען דער עסטרייכישער אַמבאַסאַדאָר אין יאַפּאַן, וואו ער האָט, אַלס דייטש און אַלס קאַטוילּיק, גע-הייראַט אַ יאַפּאַנערין.

עס איז אינטערעסאַנט צו וויסן, אַז דער געוועזענער דיפּלאָמאַט און שפּראַכן-פאָרשער, יעלכער האָט, אַלס 21-יעהריגער יונגערמאַן, דער-גרייכט צו דער מדרגה פון אַ יורידישן דאָקטאָר, האָט באַגדעם, צו 42 יאָהר, געמאַכט זיין דאָקטאָר-עקזאַמען אויף דעם פילאָזאָפישן פּאַקולטעט אין דעם פּראַגער אוניווערזיטעט, און זיין דיסערטאַציע איז געווען: „דאָס וועזן דעס אַנטיסעמיטיזמוס“, אַ גרינדליכע אָפּהאַנדלונג וועגן דער שנאה פון די אַרישע, אויך פון די סעמיטישע פעלקער צו די יודען.

קודענהאָווע-קאַלערגי האָט אין דעם סוף פונם יאָהר 1929 אַרויסגעגעבן יענע אָפּהאַנדלונג, וואָס איז געווען פערעפאַסט אינ'ם יאָהר 1901, אַלס אַ דיסערטאַציע, אין אַ באַזונדערן בוך מיט זיינער אַנ'איינליידונג וועגן אַנטיסעמיטיזם נאָך דעם וועלט-קריג.

מיר געפינען דאָרטען ענטפערס אויף די אַקטועלסטע פּראַגען, ווי צום ביישפּיל: אין וועלכער באַציהונג שטעהט די ענטוויקלונג פונ'ם אַנטיסעמיטיזם צום באָלשעוויזם? וועלכע ראָלע שפּילט די פער-אָרימונג פון מיטעל-אייראָפּע אויף דער פערשטאַרקונג פון דער שנאה צו יודען? וואָס פאַר אַנ'איינפלוס האָט געהאַט די באַלפור-דעקלאַראַציע אויף דער יודישער פּראַגע אין אייראָפּע!? וואָס פאַר אַ באַדייטונג עס האָבן די מאָדערנע ראַסען-טעאָריעס פאַר די יודען אין דער גאַנצער וועלט?

דאָס זענען אַלץ אַזעלכע פּראַגען, וואָס ווער-רען זעלטען אומפּאַרטייאיש פערענטפערט פון נישט יודישע סאָציאָלאָגען אָדער שטאַטסמענער.

איך גלויב, אַז די אָפּהאַנדלונג „אַנטיסעמי-טיזם נאָך דעם וועלט-קריג“. פון קודענהאָווע-קאַ-לערגי איז דער בעדייטענדסטער און אָביעקטיוו-סטער ביטראַג פון אַ נישט-יודען, וואָס איז געווען געדרוקט אינ'ם צוואַנציגסטען יאָהרהונדערט.

* * *

דער תמצית פון דעם זוהן קודענהאָווע-קאַ-לערגיס פילזייטיגע פאָרשונגען וועגן דעם אַנטי-סעמיטיזם אין אונזערע טעג איז דער פאָלגענדער:

די מאַסען-אויסוואַנדערונג פון די רוסישע און פּוילישע יודען קיין אַמעריקע און אין די לענדער פון מיטעל-אייראָפּע האָט אין דעם צוואַנציגסטען יאָהרהונדערט אָנגעצונדען אין די פעראייניגטע שטאַטען דעם אַנטיסעמיטיזם און איהם פערשטאַרקט אין מיטעל-אייראָפּע.

די יודישע מאַסען-אויסוואַנדערונג איז געווען די פאָלגען פון דער רוסישער רעוואָלוציע און דער קאָנטער-רעוואָלוציע אין די יאָהרען 1904 און 1905.

די שטאַרקע מזרח-יודישע איינוואַנדערונג אין די פעראייניגטע שטאַטען, גאַנץ באַזונדערס אין ניו-יאָרק, האָט אויפגעוועקט דעם אַמעריקאַנישן אַנטיסעמיטיזם, וואָס האָט פריהער קוים עקזיס-טירט.

קאַלערגי מאָטיווירט די אַמעריקאַנישע שנאה צו די יודישע איינוואַנדערער מיט פאָלגענדע ווער-טער:

„די נייע יודישע איינוואַנדערער זענען געקו-מען פון אַ פרעמדער סביבה, פון אַ פרעמדער ציוויליזאַציע, מיט פרעמדע מנהגים, זיטען און לעבנס-פאָרמען.

„די אַסימילאַציע פון די נייע יודישע איינוואַנ-דערער, איהר צושמעלצונג אין אַמעריקאַנישען שמעלץ-טאָפּ, איז אַ פיל שווערערע, אַלס די אַסימי-לאַציע פון די יודישע איינוואַנדערער פון מערב און פון מיטעל-אייראָפּע.

די מזרח - אייראָפּעאישע יודען האַלטען זיך פעסט אָן זייער רעליגיע, אָן דער אמונה פון זייע-רע אבות. אָט די פעסטע האַלטונג שטערט דער אַסימילאַציע, דער פערמישונג מיט דער קריסטליכער מיט דער אַנגלאָ-זאַקסישער אַמעריקע.

„אָט די געגענזאַצען, וועלכע יעדע פון ביידע זייטען אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער געפיהלט, האָבן געפיהרט צו אַ געזעלשאַפטליכער שיידונג צווישען די יודישע איינוואַנדערער און דעם איבע-ריגען אַמעריקאַנערטום“.

אָט די מאָטיווירונג פון דעם אַמעריקאַנער אַנ-טיסעמיטיזם וואָלט איך וועלען בעמערקן שטימט נישט אין אַלע פונקטען מיט דער ווירקליכקייט.

גראָד די מייסטע פון די נייע יודישע איינוואַנ-דערער זענען אָדער אינגאַנצען ווייט פון אונזער אַלטער אמונה, אויב נישט איהרע דירעקטע געג-נער, אָהער זיי זענען איבערהויפּט גלייכגילטיג צו יעדער רעליגיע.

נישט די יודישע רעליגיע האַלט-אָפּ די נייע איינוואַנדערער פון דער אַמעריקאַנער אַסימילאַ-ציע, נאָר דער נאַציאָנאַלער געפיהל, די ספּעציעלע קולטורעלע בייגונגען און אימפּולסען, אויך די סאָציאַלע אַנזיכטען, וואָס זענען גאַנץ פערשידען פון די אַמעריקאַנישע; און פון דער אַנדערער זייט: די אָפּנייגונג פון די אַמעריקאַנער אין דער לעצטער צייט, וואָס זיי פיהלען צו יעדען פרעמדען, צו יעדער אַנדערער קולטור, ווי אויך נאָך אַנדערע סי-בות האַלטען-אָפּ די אַסימילאַציע.

קאַלערגי בעהויפּטעט אַז אויף אַזאַ אופן איז ענטשטאַנען אַ נייע אַנטיסעמיטישע איינשטעלונג פון דעם אַנגלאָ-זאַקסיש-פּראָטעסטאַנטישן אַמער-קאַנערטום, וואָס זיין ציל איז די פולשטענדיגע אַסי-מילירונג פון אַלע איינוואַנדערער און וואָס בע-קעמפט יענע עלעמענטען, וועלכע לייסטען אַ ווידער-שטאַנד צו דער אַסימילאַציע.

מיט דעם וועלט-קריג, וואָס האָט פערוואַנדעלט פּוילען אין אַ הויפּט-שלאַכט-פעלד, הויבט זיך אָן די צווייטע גרויסע כוואַליע פון דער מזרח-יודישער אויסוואַנדערונג, אָט די כוואַליע האָט זיך אויסגעגאָ-סען אין דייטשלאַנד און אין עסטרייך. הונדערטער טויזענדער פּוילישע יודען האָבן אויסגעוואַנדערט קיין ווין און בערלין. — קינדער פון אַ פרעמדער קולטור, מיט פרעמדע זיטען און מיט פרעמדע השגות, די מייסטע פון זיי זענען געקומען אַלס פליכט-לינגע, פעראָרימט און געצוואונגען אויף יעדען אופן אויפצוהאַלטען זייער לעבען. דאָרטען וואו מען האָט זיי פערשפּאַרט די געזעצליכע וועגען צו זייער חיונה, דאָרטען האָבן זיי געמוזט, אום זייערע פאַמיליעס זאָלען נישט אויסשטאַרבען פון הונגער, זוכען אומגעזעצליכע וועגען. עטליכע פון אָט די מזרח-יודען האָט עס געלונגען רייך צו ווערען אין אַ קורצער צייט.

אָט דער אומשטאַנד און אַ צייט פון אַלגעמיינער פעראָרימונג און פון אַלגעמיינעם עלענד האָט גע-פיהרט צו דער פערשטאַרקונג פונ'ם אַנטיסעמיטיזם, וואָרים אין דער צייט וואָס די עטליכע מזרח-יודען וועלכע זענען וואוילהאַבענד און רייך געוואָרען, האָ-בען געטראָגען זייער רייכטום מיט דער נאַאיווי-טעט, און מיט דער געשמאַקלאָזיגקייט פון פּרימי-טיווע מענשען — אין דער זעלבער צייט האָט די ע-פענטליכע מיינונג אינגאַנצען פערקוקט דעם מיליאָן יודישע פליכטלינגע פון פּוילען און רוסלאַנד, וועל-כע האָבן דורך דעם קריג אַלץ פערלוירען וואָס זיי האָבן געהאַט און געוואָרען בעטל-אָרים.

אָט די מזרח-יודישע איינוואַנדערונג אין מיטעל-אייראָפּע האָט געשאַפען אַ נייעם קריזיס אין דער אַ-סימילאַציע אין דער צייט, ווען די מערב-יודען האָ-בען אין אַ משך פון הונדערט יאָהר זיך זעהר שטאַרק אַסימילירט, האָט די כוואַליע פון די מזרח-יודען ווידער אַמאָל געשאַפען אַ טיפען תהום צווישן אָט די פרעמדען עלעמענטן און דעם מיטעל-אייראָ-פּעער.

די מערב-יודען זענען געשטאַנען קולטורעל און גייסטיג פיל נעהנטער צו די נישט-יודען, צווישען וועלכע זיי האָבען געלעבט, ווי צו מזרח-יודען, וואָס זייער מהות, זייער וועזען, איז אויך זיי פרעמד גע-ווען.

אָבער דער אַנטיסעמיטיזם האָט זיך נישט אום-געקוקט אויף דעם געגענזאַץ, ער האָט געזעהן פאַר זיינע אויגען נאָר אַ גרויסע איינהייט, אַ גרויסע גע-מיינשאַפט, נישט זעהענדיג און נישט וועלענדיג בע-גרייפען דעם קולטורעלען געגענזאַץ, צווישען מערב-און מזרח-יודען.

דער ענטפער אויף אָט דעם פערשטאַרקטען אַנטיסעמיטיזם איז געווען די פערשפּרייטונג פונ'ם יודישען נאַציאָנאַל-געפיהל, פון דעם ציוניזם, צווי-שען די מערב-יודען.

אַלס פּראָטעסט געגען דעם אַנטיסעמיטיזם האָ-בען די מערב-יודען געזוכט און זיך בעמיהט איבער-צובריקען די געגענזאַצען צווישען זיך און די מז-רח-יודען, און דורך דעם האָבען זיי נאָך מעהר אויס-געבריים דעם תהום צווישען זיך און זייערע נישט-יודישע מיטבירגער.

עס ווערט פאַר אונז קלאָר דער צוזאַמענהאַנג צווישען דער מזרח-יודישער וואַנדערונג און דער פערשטאַרקונג פון דעם אַנטיסעמיטיזם, ווען מיר בעשרייבען געאָגראַפיש דעם גייסטיגען קאַמף-פעלד פונ'ם היינטיגען אַנטיסעמיטיזם, אין אייראָפּע: דייטש-לאַנד, עסטרייך, פּוילען, טשעכאָסלאָוואַקיען, אונ-גאַרן, רומעניען און די באַלטישע מדינות, דאָס זע-נען די אייראָפּעאישע איבערזידלונג און וואַנדערונג-געביטען פון די מזרח-יודען.

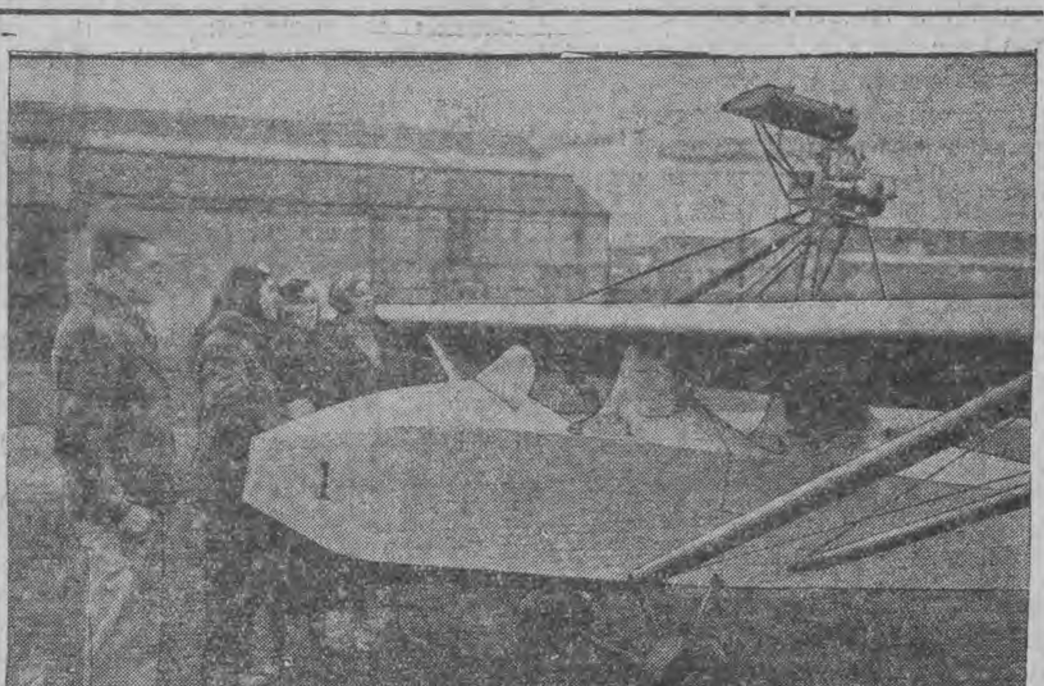

אַנ'ענגלישע פירמע האָט איצט אַרויסגעלאָזט אַ טיפּ קליינע אַעראָפּלאַנען, וואָס קאָסטען נישט מעהר ווי אַנ'ערך 3000 זלאָטעם

קאָנפערענץ פון פּראָמינענטע ליטווינער און יודען

געווידמעט די יודישע רעכט אויפ'ן באָדען פון אַרבייט

קאָוונע. (יט"א). אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַקציע פון „אָרט“ אין ליטע, וואָס ווערט געפיהרט דורך דר. אַ. סיגאַלאָווסקי, איז דאָ די טעג פאָר-געקומען אַ גרויסע קאָנפערענץ פון פּראָמינענטע יי-דישע און נישט-יודישע פאָרשטעהער פון פערשידענע בעפעלקערונגס-קרייזען. אין דער דיסקוסיע וואָס אין איהר מיטעלפּונקט איז געשטאַנען די פּראַגע וועגען די יודישע רעכט אויף באָדען און אַרבייט, האָבען זיך צוו. אַנד. בעטייליגט דער קאָוונער וויצע-ביר-גערמייסטער, דער פּאָרזיצער פון דער ליטווישער האַנדעלס-קאַמער, דער דירעקטאָר פון ווירטשאַפטס-דעפּאַרטאַמענט ביים אויסערן-מיניסטעריום, דער דעקאַן פון דער יורידישער פּאַקולטעט אויף דער קאָוונער אוניווערזיטעט, אַ פערטרעטער פון ביל-דונגס-מיניסטעריום, פאָרשטעהער פון די גרויסע יודישע און נישט-יודישע ווירטשאַפטליכע אָרגאַני-זאַציעס און רעפּרעזענטאַנטען פון דער וויסענשאַפט, קונסט און פּרעסע.

נאָך אַנ'איינלייטונגס-רעפעראַט פון דר. סיג-גאַלאָווסקי האָט זיך ענטוויקעלט אַ לעבהאַפטע דיס-קוסיע אין וועלכער די פאָרשטעהער פון דער ליט-ווישער ווירטשאַפט און וויסענשאַפט האָבען אין זיי-ערע אויספיהרען בעטאָנט די רעכט פון די יודען אויף באָדען און אַרבייט אין אַלע ווירטשאַפטס-צווייגען פון דער מלוכה.

די גאַנצע אַלגעמיינע און יודישע פּרעסע אין קאָוונע, ברענגט אויספיהרליכע בעריכטען וועגען דער דאָזיגער קאָנפערענץ אונטערשטרייכענדיג איהר באַזונדערע בעדייטונג פאַר דער ווייטערדיגער גע-שטאַלטונג פון די ליטוויש-יודישע בעציהונגען.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספּעציאַליסט פאַר

אויערן, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען

11 ליסטאָפּאַד 9 (קאָנסטאַנטינער)

טעל. 127-81

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11—2.

אין כעלמי פון 8—9 פריה.

געבורטסטאַג

פון M. זאַשטשענקאַ

ביז דעם דאָרף גאָרקי זענען געווען אַרום דריי ווערסט. פונדעסטוועגען האָב איך נישט ריר-קירט צו געהן צופוס. די פריהלינגס - בלאָטעס האָבען זיך געהויבען איבער די קניע.

נעבען דער באַהן - סטאַציע, ביים קאָאָפּעראַ-טיוו, איז געשטאַנען אַ פויערישע יעגעלע. אַ פויער, נישט קיין יונגער, אין אַ פוטערנעם היטעל, האָט זיך געשפּאַרט ביים פערד.

— וואָס זאָגט איהר, פעטערל — האָב איך אַ פרעג-געטון — איהר וועט מיך אפשר צופיה-רען קיין גאָרקי?

— מ'קען צופיהרען, — האָט דער פויער גע-זאָגט, — נאָר נישט אָהן געלד. ס'וועט דיך קאָס-טען, ליבער מענש, אַ פוינעל, אַ רובעל מיין איך. דער וועג איז שלעכט, פּאַסקודנע.

דער וועג איז טאַקע געווען שלעכט. ס'האָט אויסגעזעהן, ווי דער גאַנצער שמוץ, וואָס האָט זיך אָנגעקליבען דורך דעם ווינטער, איז דאָ אָפּ-געראָנען. די שיטערע בלאָטע האָט פּאַרדעקט די רעדער.

— אַלץ הייסט אַ בלאָטע — האָב איך געזאָגט.

— נישט צו פערזינדיגען, — האָט דער פויער אַ גלייכגילטיגער געענטפערט.

ער איז געזעסען אויף דער קעלניע, די פיס אַראָפּגעלאָזט און געהאַלטען אין איין פייפען און קלאַפּען מיט דער צונג צום פערד. און ווי ער האָט אויפגעהערט צו פייפען, האָט ס'פערד אויפגע-שטעלט די אויערן און זיך אָפּגעשטעלט.

מיר זענען אָפּגעפאָהרען אַ הונדערט טריט און מיט אַמאָל ביים קאָאָפּעראַטיוו דערהערט אַנ'אויס-טערליש ווייבעריש געשריי.

אַ באָבע אין אַ גרויז טיכעל האָט געהויבען די הענד, זיך געזידעלט אויף וואָס די וועלט שטעהט. זי האָט געשפּאַנט באָכ'ן וואָגען, קוים געהויבען די פיס אין דער טיפער בלאָטע.

— וואָס האָסטו שוין אָפּגעטון, די אַרומשלע-פער, מיינער — האָט די באָבע שוין נישט גע-שריגען, נאָר זיך געריסען פון די כוחות — וועמען האָסטו דאָס אַוועקגעוועצט אויפ'ן וואָגען, דו טיי-וועל אָהן הערנער? אַ מאָרדאָוואַניע דיר אין די אויגען, קניש פערדאַרטער!

מיין פויער האָט געכאַפּט אַ קוק און זיך אַר-רייגעשמייכעלט אין זיין שיטערן בערדעל אַריין.

— ע, דו, פּאַראַזיט-באָבע — האָט ער אַלץ געשמייכעלט — זעה נאָר ווי זי דעקט מיך!

— פאַרוואָס דעקט זי דיך! — האָב איך געפרעגט.

— ווייסט זי דער נישט-גוטער — האָט דער פויער אויסגעשנייצט די נאָז — נישט אַנדערש ווי זי קלייבט זיך אויפ'ן וואָגען אַרויף. ס'ווילט זיך איהר נישט, זעהט אויס, זיך פּאַטשקען אין דער בלאָטע.

— סאָ, לאָז זי זיך זעצען — האָב איך געזאָגט.

— צו שווער אין דרייען, ס'פערד'ל וועט נישט דערשלעפּען — האָט דער פויער געענטפערט — אַ שווערער ווייב.

די באָבע האָט אַ הויב-געטון דאָס האַלבע קלייד ביז צום בויך און זיך גלאָט נאָכ'ן וואָ-גען. דער וואָגען איז אָבער געווען שווער — די בלאָטע האָט זיך געשוואָנקען צווישען די פיס.

— וואָס, דו האָסט אָפּגעמאַכט זי מיטצונעה-מען? — האָב איך געפרעגט.

— צו וואָס האָב איך געדאַרפט אָפּמאַכען?

— האָט דער פויער זיך אַ קראַץ-געטון — ס'איז דאָך מיין ווייב. וואָס בין איך, משוגע, כ'זאָל מיט איהר שליסען אָפּמאַכען.

— וואָס? דיין ווייב? — בין איך געוואָרען געפּלעפט — צו וואָס האָסטו זי מיטגענומען אין שטאָט אַריין?

— זי האָט זיך צוגעטשעפּעט, די באָבע. היינט איז איהר געבורטסטאַג. מיר זענען גע-פאָהרען אין קאָאָפּעראַטיוו, געדאַרפט איינקויפען שפּייז.

מיר, דעם שטאָטישען, איז געוואָרען אומ-היימליך, וואָס כ'זיץ אויפ'ן וואָגען, און זי, וואָס האָט געבורטסטאַג, שלעפּט זיך און זינקט אין בלאָטע. דערצו האָט זי געדעקט, אי מיך, און דעם מאַן, אי מיין גאַנצע משפּחה.

איך האָב געגעבען דעם פויער אַ רובעל, בין אַראָפּגעשפּרונגען פון וואָגען און געזאָגט:

— לאָז די באָבע זיך זעצען. איך וועל שוין דערגעהן צופוס.

דער פויער האָט צוגענומען דעם רובעל, איהם אַריינגעשטעקט אונטערן היטעל און נישט געוואַרט אויפ'ן ווייב, ער האָט זיך צופייפט מיט די ליפּען, מיט דער צונג און ווייטער געפאָהרען.

איך האָב אָנגעכאַפּט מיט דער האַנד דעם וואָגען און איהם געפרעגט:

— וואָס לאָזטו נישט אַרויף ס'ווייב, וואָס?

— דער פויער האָט טיף אָפּגעזיפצט.

— דער וועג איז שלעכט. מען קען איצט זיך נישט אָפּשטעלען. ס'וועט איהר גאָרנישט זיין דער באָבע, זי איז ביי מיר אַ טייוועל, זי וועט דערגעהן.

אין מיטען געהן האָב איך זיך אַרויפגעכאַפּט אויפ'ן וואָגען, מעהר נישט געקוקט אויפ'ן פויער. אויפ'ן ווייב זיינס, וואָס האָט היינט געהאַט גע-בורטסטאָג.

דער פויער האָט זיך אָנגעשמאַרעט, געשוויגען. און אַז מיר זענען דערפאָהרען צום הויז, האָט דער פויער געזאָגט:

— אַ פערשאָלטענער וועג, פאַר אַזאַ יאָהרע דאַרף מען נעהמען אַ דרייערל.

בשעת איך האָב זיך פונאַנדערגערעכענט מיטן פויער, איהם געפרעגט, וואו דער פּאָרזיצער וואוינט, איז אונטערגעקומען ס'ווייב זיינס. זי האָט אַראָפּ-געלאָזט ס'פערבויגענע קלייד, נישט געקוקט אויפ'ן מאַן און אַ זאָג-געטון:

— וואָס, אויסלאָדענען?

— ווי דען, נישט אויסלאָדענען, — האָט דער פויער געזאָגט, — די סחורה דאַרף מען שוין נישט צום זומער.

די באָבע האָט געשלעפּט די פּעקלעך אין שטוב אַריין.

רעכט און לעבען

יורידישע בײלאגע פון „נײעם פאָלקסבלאט"

וואס פאר א קאטעגאריע פאטענט

איז יעדע אונטערנעהמונג מחויב אויסצוקויפען אויפ'ן יאָהר 1933

אויפקלערונג פאַר סוחרים און האַנדווערקער

אין משך פון לויפענדען חודש נאָוועמבער און נעכסטען חודש דעצעמבער מוזען שוין אויסגעקויפט ווערען פאַטענטען און רעגיסטראַציע-קאַרטען אויפ'ן קומענדיגען יאָהר 1933. איז זיך בעצייטענס כדאי צו בעקענען מיט דער אָנגענומענער פאַטענטען-קלאַסיפיקאַציע. קודם כל דאַרף מען געדענקען, אז אין דעם פרט ווערען די אונטערנעמונגען אײנגעטײלט אין צוויי הויפט-גרופען: האַנדעלס און אינדוסטריע.

די האַנדעלס-אונטערנעהמונגען שפאַלטען זיך אויף פאָלגענדע קאַטעגאָריעס:

1) צו דער ערשטער קאַטעגאָריע געהערען געשעפטען, וועלכע פיהרען אויסשליך

אַ הורט-האַנדעל.

ד. ה. זיי פערקויפען אלערליי סחורות אין גרעסערע סכומים צו סוחרים און פאַבריקאנטען.

2) די צווייטע קאַטעגאָריע נעמט אַרום אונטערנעהמונגען, וועלכע פיהרען

אַ דעטייל-האַנדעל,

ד. ה. זיי פערקויפען כלערליי סחורות אין קלענערע סכומים צו קליינע סוחרים און פערברויכער, אָדער פיהרען אַ קליין-פערקויף, אפילו צו בלויז פערברויכער, פון אזוי גרויסע לוקסוסאָווע סחורות.

3) צו דער דריטער קאַטעגאָריע ווערען פערעכענט האַנדעלס-אונטערנעהמונגען, וועלכע פיהרען אַ קליינפערקויף פון אַלערליי אויסשליסליך געוועהנליכע סחורות נאָר צו פערברויכער.

אַנ'אונטערנעהמונג פון דער דריטער קאַטעגאָריע מוז זיך געפינען אין א 1-שטוביגען לאָקאַל און בעשעפטיגט זיין אין איהר קאָן א הויז'ן בעל-הבית אָדער ווער פון זיין משפחה, נאָר 1 פרעמדער דערוואַקסענער אָנגעשטעלטער.

4) די פערטע קאַטעגאָריע נעמט אַרום אונטערנעהמונגען, וועלכע פיהרען אַ קליינפערקויף פון געוועהנליכע סחורות בלויז צו פערברויכער. אַנ'אונטערנעהמונג פון דער פערטער קאַטעגאָריע מוז זיך געפינען אין אַ קליינער אוביעקציע, וואָס איז נאָך דערצו גיכער עהנליך צו אַ בודקע איידער צו אַ נאָרמאַלען געוועלב-לאָקאַל. בעשעפטיגט מעג זיין נאָר 1 פערזאָן, דער בעל-הבית אָדער אַ משפחה-מיטגליד.

5a) צו דער דאָזיגער קאַטעגאָריע געהערען אונטערנעהמונגען, וועלכע פיהרען

אַ וואַנדער-האַנדעל

אויפ'ן סמך פון אַ 5 קאַטעגאָריע a קען מען פערקויפען סחורות נאָר פון אַ וואָגען און בישט פון קיין אויטאָ.

5b) די דאָזיגע קאַטעגאָריע נעהמט אויך אַרום אונטערנעהמונגען, וועלכע פיהרען אַ בעוועגליכען האַנדעל. אַ פאַטענט פון דער דאָזיגער קאַטעגאָריע בערעכטיגט צו פערקויפען סחורות פון אַ קעסטעל, קויש, וואַליזע, זאַק, אויף וויפיל זיי ווערען געטראָגען דורכ'ן אייגענטימער גופא.

וואָס שייך פאַטענטען פון די לעצטע צוויי קאַטעגאָריעס b, 5a דאַרף מען צוגעבען, אַז אויפ'ן שטח פון קאָנגרעס-פוילען מעג מען אויף זייער גרונט האַנדלען נאָר אויסערהאַלב שטעדט און שטעדטלעך. אויפ'ן סמך פון דער קאַטעגאָריע 5b מעג מען אויך אַפילו אין שטעדט און שטעדטלעך פיהרען אַ הויז-האַנדעל אָבער נאָר מיט שפּייז-אַרטיקלען. טאַבאַק-אויסאַרבייטונגען. זאַפאַלקעס צייטונגען און ביכער.

אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען

ווערען אייגעטיילט, אָפּהענגיג פון דער צאָהל בעשעפטיגטע אַרבייטער, אין פאָלגענדע קאַטעגאָריעס:

1) פאַטענטען פון דער ערשטער קאַטעגאָריע מוזען אויסקויפען פאַבריקען, וועלכע בעשעפטיגען איבער 1000 אַרבייטער.

2) צו דער צווייטער קאַטעגאָריע ווערען פערעכענט אונטערנעהמונגען, וועלכע בעשעפטיגען איבער 500 אַרבייטער.

3) אויפ'ן סמך פון אַ דריטער קאַטעגאָריע מעג מען בעשעפטיגען פון 2 ביז 5 הונדערט אַרבייטער.

4) אויפ'ן סמך פון אַ פירטער קאַטעגאָריע מעג מען בעשעפטיגען ביי האַנט-פאַבריקאַציע פון 50 ביז 2 הונדערט. ביי מעכאַנישע טרייב-קראַפט פון 25 ביז 2 הונדערט אַרבייטער.

5) אויפ'ן סמך פון 5 קאַטעגאָריע מעג מען בעשעפטיגען ביי האַנד-אַרבייט פון 15 ביז 50 אַרבייטער און ביי מעכאַנישע אַרבייט פון 10 ביז 25 אַרבייטער.

6) אַ פאַטענט 6. קאַטעגאָריע דערלויבט צו בעשעפטיגען ביי האַנד-אַרבייט פון 9 ביז 15 אַרבייטער און מעכאַנישע טרייב-קראַפט פון 7 ביז 10 אַרבייטער.

7) לויט אַ פאַטענט „7" קאַטעגאָריע מעג מען בעשעפטיגען ביי האַנד-אַרבייט פון 4 ביז 9 אַרבייטער און ביי מעכאַנישע טרייב-קראַפט (מאָטאָרען) — פון 4 ביז 7 אַרבייטער.

8) אויפ'ן סמך פון אַנ'8-טע קאַטעגאָריע פאַטענט מעג מען בעשעפטיגען אַלס איינס צו ביי האַנד-אַרבייט, צי ביי מעכאַנישע טרייב-קראַפט (מאָטאָרען) פון 1 ביז 3 אַרבייטער אַ חוץ דעם אייגענטימער. צוזאַמען טאָרען אַלזאָ נישט מעהר זיין בעשעפטיגט, ווי 4 פערזאָן.

אין דער אָנגענומענער קלאַסיפיקאַציע האָבען מיר בעריקזיכטיגט אַלגעמיינע אונטערנעהמונגען (געוועלבער, פאַבריקען און האַנדווערקער-אַנשטאַלטען). ספּעציעלע אונטערנעהמונגען האָבען באַזונדערע כללים.

י. א—ד.

עקזעקוציע-קאָסטען לויט דער נייער סקאַרבאָווער פּראָצעדור

עקזעקוציע-קאָסטען לאָסטען אויפ'ן בעל-חוב און ווערען אויפגעמאָנט צוזאַמען מיט'ן אייגענטליכען חוב, עקזעקוציע-קאָסטען ווערען גענומען לויט פאַקטישע אויסגאַבען און לויט'ן פעסטגעשטעלטען טאַריף.

אין דער ערשטער קאַטעגאָריע ווערען אריינגערעכענט:

1) די בעצאָהלטע סומען פאַר די בעקאַנטמאַכונגען אין די צייטונגען.

2) די שכירות פאַר עפענען טירען, שענק, איבערפיהרען, בעהאַלטען און היטען סעקוועסטרירטע חפצים.

3) די בעלוינונג פון עדות און עקספערטען.

וואָס שייך עקזעקוציע-קאָסטען לויט'ן פעסטגעשטעלטען טאַריף ווערן זיי גענומען אָפּהענגיג פון בעטרעף פון דער ריינער שולדיגער סומע. די עקזעקוציע גופא בעשטייט דאָך פון אַ גאַנצע רייה רעכטליכע שריט און פאַר יעדען פון די דורכגעפיהרטע שריט ווערט גענומען אַ בעשטימטער אָפּצאָהל. ס'זענען אַלזאָ פאַראַן איינגעשטעלט פאָלגענדע אָפּצאָהלונגען:

מאָניט (אופאָמניעניעס)

דער ערשטער שריט פון אַנ'עקזעקוציע איז אַנ'אופאָמניעניע צום בעל-חוב, אַז ער זאָל גוטוויליג בעצאָהלען דעם חוב. פאַר אַזאַ מאָניט ווערט גענומען ביי אַ חוב ביז 6 הונדערט זלאָטעס — 1 זל. 50 גר. פאַר יעדע ווייטערע 20 זל. פון חוב-בעטרעף ווערט גענומען פאַר'ן מאָניט מיט 5 גראָשען טייערער.

קומען אויפ'ן ארט

אויב דער סעקוועסטראַטאָר קומט מאַכען אַ זאַיענטשע און דער שולדיגער חוב ווערט אויפ'ן אָרט בעצאָהלט אָהן זאַיענטשע, גייען צו פאָלגענדע קאָסטען: ביי אַ סומע ביז 140 זלאָטעס — 1 זל. 50 גר. ביז 160 זל. — 1 זל. 60 גר. און פאַר יעדע ווייטערע 20 זל. — מיט 20 גראָשען טייערער.

מאכען א זאיענטשע

קוים איז יאָ געמאַכט געוואָרען אַ זאַיענטשע, ווערט גענומען אַנ'עקזעקוציע-אָפּצאָהל ביי אַ חוב ביז 80 זל. — 1 זל. 50 גר. ביי אַ חוב פון 80 זל. — 1 זל. 60 פון יעדע ווייטערע 20 זלאָטעס ווערט דער אָפּצאָל פאַר דער זאַיענטשע טייערער מיט 40 גראָשען.

אויב די זאַיענטשע איז געלייגט געוואָרען ביי אַ דריטען פערזאָן אויפ'ן בעל-חוב'ס אַ חוב אָדער פערמעגענס-רעכט, בעטרעפט דער אָפּצאָהל פאַר דער זאַיענטשע. ביי אַ חוב ביז 140 זל. — 1 זל. 50 גר. ביי אַ חוב ביז 160 זל. — 1 זל. 60 גראָשען און פאַר יעדע ווייטערע 20 זל. ווערען די עקזעקוציע-קאָסטען טייערער מיט 20 גר.

בעשטימען א ליציטאציע

פאַר בעשטימען אַ טערמין פון אַ ליציטאַציע ווערט גענומען אַנ'אָפּצאָהל ביי אַ חוב ביז 600 זל. — 1 זל. 50 גר. פון יעדע ווייטערע 20 זל. ווערט דער אָפּצאָהל טייערער מיט 5 גראָשען. פאַר א דורכגעפיהרטער ליציטאַציע בעטרעפען די עקזעקוציע קאָסטען ביי אַ סומע ביז 140 זל. — 1 זל. 50 גר. ביי אַ סומע ביז 160 זל. — 1 זל. 60 גראָשען. פון יעדע ווייטערע 20 זלאָטעס, ווערען די עקזעקוציע קאָסטען טייערער מיט 20 גר.

—לד.

א שמחת-תורה'דיגער קידוש גורם געוועז א גט

צווישען א לאָדזער יונג און רייד פאַרפאַלק

אַ טרויעריג בילד פון היינטיגע פאַמיליען-לעבען

ביידע זענען לאָדזער, קינדער פון רייכע און פרומע עלטערען. זי איז צו דער חתונה אַלט געווען נישט קיין גאַנצע 18 יאָהר געענדיגט אַנ'עכט-פוילישע גימנאַזיע, פערברענגט די גאַנצע לערן-יאָהרען אין אַנ'אַטמאָספער פון אַבסאָלוטער גויאישקייט, פיינט געהאַט יודען, געשפעט פון יודישע זאַבאָבאָנעס און זיך אפילו געשעהמט מיט די אייגענע פאַנאַטישע עלטערען, אַנ'אמת'ע זאַשקע, נאָר מיט אַ יודישע מעטריקע.

ער מיט עטליכע יאָהרען עלטער פון איהר, אַ ווידזענער יונגערמאַן, אַ וואוילער, אַ בעלעזענער, אַ געבילדעטער, אַנ'אָנגעזעהענער טוער ביי די צעירים פון דער אגודה, אַ מענש צו גאָט און צו לייט.

חתונה געהאַט האָבען זיי נישט דערפאַר, ווייל זיי זענען געווען געפּאַסט און האָבען זיך בעגענעווייטיג געפאַלען נאָר ווייל זייערע עלטערען האָבען אַזוי געפאָדערט, איז טאַקע נישט קיין וואונדער, פאַר וואָס דער זיווג פון דעם פאַרפאַלק האָט זיך נישט געקלעבט. באַלד פון ערשטען טאָג נאָך דער חתונה איז יעדער פון זיי אַוועק אויף אַנ'אַנדערען וועג.

זי — זאַשקע — האָט ווייטער פונקט, ווי פאַר דער חתונה, אויסגעפילט איהר גאַנצען לעבענס-אינהאַלט מיט פוסטע הוליאַנקעס ביי קאַלעזשאַנקעס און מיט אַנדערע לייכט-זיניגע שמאַכטענס.

ער — הערש פישל — האָט זיך געגעבען גענוזט זוכען אַ צייט-פערטרייב אין וועלטעל פון ספרים און ביכער, שטיבל און פאַרטיי.

קיינמאָל האָבען זיי נישט פערבראַכט צוזאַמען, נישט געגאַנגען אין ערגיץ צוזאַמען, געפילט האָבען זיי זיך, ווי צוויי גאַנץ פרעמדע מענשען, זאַשקע האָט זיך געשעהמט מיט הערש-פישלען ווי מיט אַ כאַלאַטשאַרוש, פאַר איהר ליעפּשע טאָוואַרישסטווא.

דאָך האָט קיינער נישט געוואוסט פון זייערע בעציהונגען, אפילו אויך נישט זייערע אייגענע עלטערען.

שווער צו זאָגען, פאַרוואָס הערש פישל האָט אַזוי גרינג איבערגעטראָגען די שפּאָטישע פעראכטונג לגבי איהם מצד זיין ווייב, צי ווייל ר'איז געווען אַ בכבוד'יגער מענש און האָט נישט געוואָלט ווערען אַנ'אָביעקט פון מענשענס געלעכטער פּלאָטקעריי, צי ווייל ער האָט פערשטאַנען, אַז איהר אויפפיהרונג איז אַ פועל יוצא פון אַ פערקריפּעלטער ערציהונג, וואָס קען זיך אָבער מיט דער צייט דאָך אויסגלייכען אָדער צי ווייל ר'האָט זי שטאַרק געליבט.

איינס איז אָבער פאַרט געווען קלאָהר: הערש פישל האָט מיט אַ זעלטענער רוהיגקייט די גאַנצע צייט דערדריקט אין זיך דעם פיאַסקאָ פון זיין פאַמיליע-לעבען.

ערשט דעם לעצטען שמחת תורה האָט דער בלאָטער געפּלאַצט. פאָרגעקומען איז דאָס ביי פאָלגענדע אומשטענדען:

לויט'ן אָנגענומענעם מנהג אין שטיבעל, איז יעדער „פריץ" (אַ יונגערמאַן אין ערשטען יאָהר נאָך דער חתונה) מחויב אָהיימצורופען דעם עולם אין ערשטען שמחת תורה אויף קידוש. בעין ברירה האָט אויך הערש פישל געמוזט מיטרופען נאָכ'ן דאַווענען אַ דריי מנינים יונגעלייט און בחורים. חברה האָבען אַראָפּגעלאָזט איין כוסה נאָך דער אַנדערער, פערביסען מיט פערשידענע גוטע זאַכען און, ווערענדיג „אויסגערוימט", האָבען זיי זיך געלאָזט אין אַ רקידה'לע בעגלייט מיט לעבעדיגע זמר'לעך. אַזוי האָבען די חברה געהוליעט און זיך געלאָזט וואוילגיין ביז פּערנאַכט.

דערוויילע האָט פּאַסירט אַזאַ מעשה:

פונקט אין דער זעלבער צייט, ווען הערש פישעל'ס שטיבעל-עולם האָט געפּראַוועט די שמחת תורה סעודה, האָט אויך אין אַ זייטיגען צימער זאַשקע איינגעאָרדענט אַ זונטאַג-ביפּקע פאַר איהרע קאַלעזשאַנקעס און קאָלעגעס. די געסט — אַ באַנדע שקצים און שיקסעס — האָבען זיך אָנגעפרעסען און אָנגעזאָפען און שפּעטער גענומען טאַנצען און שפּרינגען.

אינדעם האָט זיך איינער פון הערש פישל'ס עולם זיך אָפּגעבלאָנזט אין די זייטיגע צימערען זוכען אַ ביסעל משקה. מסתמא טרעפט ער אריין אין זאַשקעס אויפנאַהמס-צימער און זעהט, ווי די בעל-הבית'טע שטעלט פאַר איהרע געסט כיבוד אַ פאַרציע „בשר קוויטש".

מאַכט ער דאָך אַ געוואַלד. פאַלט אויף איהם אַרויף איינער פון די געסט עפּעס אַ שכורער שגץ און איז איהם מכבד מיט אַ פּאָר געזונדע קלעפּ. נעמט זיך דאָך פאַר'ן בעפאַלענעם אָן דער שטיבל-עולם און פאַר'ן שגץ שטעלען זיך ווידער איין די גאַנצע באַנדע שיקסעס מיט שקצים.

ענטשטייט אַ געשלעג צווישען הערש פישל'ס שטיבל-עולם מיט זאַשקעס שקצים און שיקסעס.

זאַשקע שטעלט זיך אויף דער זייט פון איהרע געסט און רייצט זיי נאָך אָן אויפ'ן מאַנס געסט. אין דאָס געשלעג ממילא געוואָרען נאָך שאַרפער און ווער ווייסט מיט וואָס דאָס וואָלט זיך געענדיגט, ווען אויף די געוואַלדען פון צוזוק'טען שטיבעל-עולם קומען נישט אָנצולויפען איינגיגע פאָליציאַנטען, וועלכע האָבען צוזאַמען מיט די פערזאַמעלטע שכנים און פערבייגעהער קוים איינגעשטעלט אָרדנונג.

נאָך דער דאָזיגער שמחת-תורה'דיגער געשיכטע האָט שוין הערש פישל לענגער נישט געקאָנט בעהאַלטען זיין פאַמיליע-טראַגעדיע. געגען ווילען פון זאַשקעס עלטערען איז מיט 2 וואָכען צוריק ביי איינעם פון די היגע רבנים פאָרגעקומען צווישען דעם דערמאָנטען פאַרפאַלק אַ גט, וועלכער ווערט שוין אגב אויך אין די נאָהענטסטע טעג דורכ'ן היגען קרייז-געריכט דורכגעפיהרט.

ארגוס.

וויכטיגע שטראף געזעצן

ווען מעג זיך א פּריוואַטער אַנקלאַגער איבערבעטען מיט'ן אַנגעקלאַגטען?

פאַראַן אַ גאַנצע רייה געזעץ-איבערטרעטונגען, וועלכע זענען געוואַנדען געגען כבוד פון אַ פערזאָן (ווערטליכע אָדער טאטליכע בעליידיגונגען א.א.וו.) אַזעלכע פערברעכענס טראָגען אַ פּריוואַטען כאַראַקטער און קאָנען דעריבער פערפאָלגט ווערען אויפ'ן סמך פון אַ פּריוואַטע אָנקלאַגע.

נאָר דער בע'עולה'טער אַליין איז בערופען אונטערצוהאַלטען די דערלאַנגטע אָנקלאַגע און נאָר ער אַליין איז דעסגלייכען אויך בערופען זיך צוריקצוציהען פון פערפיהרטען פּראָצעס.

די דאָזיגע רעכט מעג אַזאַ פּריוואַטער אָנקלאַגער אויסנוצען אין יעדען סטאַדיום פון פּראָצעס אַלענפאַלס אַזוי לאַנג, כל זמן דער אַרויסגעטראָגענער פסק דין איז נישט געוואָרען רעכטסקרעפטיג.

מיט'ן מאָמענט, ווען אַ פּריוואַטער אָנקלאָגער ציהט זיך צוריק פון אַ פּראָצעס, ווערט דער פּראָצעס בטל.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

דאָנערשטאָג ב 1 כסלו תרצ"ג

דעצעמבער

זון-אויפגאַנג 7.13
זון-אונטערגאַנג 3.32

טאג-באטיצן

מען מוז ראַטעווען מענשען פון אונטערגאנג!

מיר לעבען איצט איבער דעם שווערסטען ווינטער פון די לעצטע קריזיס - יאָהרען. ס'וועלען אפשר זיין נאָך שווערערע יאָהרען, אָבער לעת-עתה איז דאָס דער שווערסטער. אין אַ בעזונדער שווערער לאַגע געפינט זיך דער רוב פון דער יודישער בעפעלקערונג—די קליינהענדלער און האַנדווערקער, וועלכע האָבען שטענדיג בדוחק אַרויסגעצויגען זייער ביסעל חיונה פון דעם קליינהאַנדעל, גאַסען-האַנדעל אָדער דראָבנער מלאָכה.

ווי אַזוי האָבען די דאָזיגע עלעמענטען אַרויס-געצויגען זייער פרנסה? פון דעם וואָס דער קליינ-הענדלער האָט בעקומען געבאָרגט אַביסעל סחורה, עס פעראיינצעלט, דעם ריוח אַראָפּגענומען פאַר זיך און דעם קרן אָפּגעגעבען דאָרט וואו ער האָט זיך געבאָרגט.

דער האַנדווערקער, אָנגענומענדיג אַ בעשטע-לונג, האָט בעקומען געבאָרגט מאַטעריאַלען, אויס-געפיהרט די בעשטעלונג, דאָס געבאָרגטע געלד אָפּגעגעבען, און דעם ריווח פערהאַלטען ביי זיך. אַזוי האָבען יודען געהאַנדעלט און געאַרבייט יאָה-רען לאַנג, זיך מפרנס געווען און נישט געדאַרפט אָנקומען צו קיין פרעמדע און צו קיין צדקה גדולה. די צייטען האָבען זיך געביטען, די פעראָרימונג וואָס איז געקומען אין דער גאַנצער וועלט, אויף פוילען פערשטעהט זיך אויך, האָט זיך קודם-כל אַריינגעריסען אין דער יודישער גאָס, וועלכע איז געווען עקאָנאָמיש די שוואַכסטע. קודם כל האָט זיך דער שווערער קריזיס אָפּגערופען אויף די, וועמענס אונטערנעהמונגען זענען געשטאַנען אויף היהנערנע פיסלעך און דער שטורם-ווינד האָט זיי באַלד מיט-געריסען.

דאָס ערגסטע איז געווען דאָס, וואָס עס האָט אויפגעהערט דער צוטרוי פון מענש צו מענש. מען האָט אויפגעהערט צו באָרגען, און ביי דער לאַגע איז ביים קליינהענדלער, דעם נאָסען-הענדלער און דעם דראָבנער האַנדווערקער תיכף אָפּגענומען גע-וואָרען דאָס ביסען פון מויל, אויב ער האָט נישט געקענט בעקומען געבאָרגט דאָס ביסעל סחורה, מיט וועלכען ער פלעגט האַנדלען, האָט ער ממילא ניט געהאַט מיט וואָס אַרויסצוגעהן אין גאַס און ביי וואָס צו פערדינען. ווען דער האַנדווערקער האָט נישט בעקומען קיין קליינעם קרעדיט, האָט ער ממילא נישט געקענט אָנגעהמען קיין בעשטעלונג אויסצופיהרען און דער פרנסה-קוואַל האָט אויפגע-הערט.

פון דעם איז געדרונגען, אַז די מאַסען יודי-שע קליינהענדלער און האַנדווערקער קען מען נישט העלפען מיט קיין צדקה, מיט קיין קורץ קוילען, נישט מיט קיין ביליגען זופ, נאָר מיט מיט אַ קליי-נעם ביליגען קרעדיט.

מ'קען בשום אופן נישט זאָגען, אַז ביי דער היינטיגער צייט אפילו קען מען ביים קליינעם האַנדעל גאָרנישט פערדינען. מ'קען בשום אופן נישט נעגירען דעם פאַקט, אַז אויב דער האַנדווערקער פערטיגט עפּעס אויס פערדינט ער דאָך, מעג עס זיין ווענוג.

אַלזאָ, פאַר דער דאָזיגער קאַטעגאָריע פער-אָרימטע יודישע מאַסען - מענשען איז די איינציגע הילף: ביליגער, זאָל אפילו זיין קורץ - טערמיניגער קרעדיט.

אָט האָבען מיר בעקומען אַ פערצווייפעלטען בריף פון איינעם פון די דאָזיגע מענשען, פון אַ געוויסען הערש צוקער פון בזשעזשינער גאַס, וועל-כער ווייזט אונז אויס'ן לאָגישסטען אופן אָן, אַז פאַר די חגאות וואָלט ער געקענט פון קליינהאַנדעל עפּעס פערדינען, ער האָט אָבער נישט מיט וואָס איינצוקויפען דאָס ביסעל סחורה. ער דאַרף אַ קליינעם קרעדיט אויף עטליכע וואָכען און ער וואָלט נישט געדאַרפט אָנקומען צו קיין דריננענדע אונטערשטיצונגס אַקציעס.

וויפיל הונדערטער און טויזענטער זענען פער-האַן אַזעלכע? מיר ווייסען, אַז ס'איז פערהאַן אַ רעטונגס-קרעדיט, וועלכער פערנעהמט זיך מיט צו-טיילען ביליגען קרעדיט אויף קאָנסטרוקטיווע צוועקען. מיר ווייסען, אַז ס'איז פערהאַן אַ גמילות-חסדים-קאַסע, וועלכע טוט זעהר פיל אין דער היב-זיכט, אָבער דאָס איז צו ווייניג. נישט יעדער האָט פראָטעקציע, נישט יעדער קען אָנקומען צו די הויכע פענסטער וועגען דעם דאָזיגען ביליגען קרעדיט.

דער געבאָט פון דער שעה איז דעריבער בי-ליגער קליין - קרעדיט פאַר די קליינהענדלער און האַנדווערקער, גמילת חסדים אויף איינצוקויפען אַ ביסעל סחורה און אויף אויסצופיהרען אַ בעשטע-לונג. אַזאַ אָרגאַניזאַציע דאַרף, קען און מוז געשאַ-פען ווערען. זאָלען מיר נישט דערלאָזען צו קיין שנאָרעריי, נאָר ראַטעווען מענשען פון אונטערגאַנג דורך קליינעם, ביליגען קרעדיט.

י. ד—ן

אורטייל איז פראַצעס פון די לינקע פ.פ.ס.

32 בעשולדיגטע פערמשפט פון 2 ביז 6 יאהר תפיסה און 4 זענען בעפרייט געווארען

(א) אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס אויף נאַכטען איז געווען בעשטימט דאָס אַרויסטראָגען דעם אורטייל אינ'ם פּראָצעס פון די לינקע פ.פ.ס. האָבען זיך נאַכטען אין געריכטס-זאַל פערזאַמעלט אַ גרויסער עולם. וועלכער איז געקומען הערען פערלעזען דעם אורטייל.

עס זענען אויך געקומען אַלע 22 פערטיי-דיגער.

האַלב 10 אַ זייגער פיהרט מען אריין אין זאַל אלע 36 בעשולדיגטע. נאָך זיי קומען אַריין די פּראָקוראָרען מאַנדעצקי און קאָמאַראָווסקי.

11 אַ זייגער איז אָנגעקומען דער ריכטער-קאָמפּלעט מיט'ן פאָרזיצער איליגיטש בראש.

דער פאָרזיצער עפענט די זיצונג און לעזט פאַר דעם אורטייל, אין וועלכען עס ווערט געזאָגט:

אויפ'ן סמך פון אַרטיקעל 102 פון אַלטען שטראָף-קאָדעקס און פון 97 אַרט. פון נייעם שטראָף-קאָדעקס, ווערען אַלע בעשולדיגטע, אַ חוץ 4 פערזאָן, אָנערקענט פאַר שולדיג און אָנגעהערען צו אַ קאָנספּיראַטיווער מיטאַרבייטען מיט דער פּוילישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי און פאַר דעם פערברעכען ווערען זיי פערמשפּט:

לודוויק גאַטקאָווסקי, וולאַדזשימיערזש סאָקאָרסקי, סטאַניסלאַוו יאַנישעווסקי, מאַקס אַלינגער, פראַנטשישעק גלאָוואַצקי—צו 5 יאָהר תפיסה יעדער;

פּיאָטר ספּאַלעק, אַלס שעפער און אָרגאַניזאַטאָר פון די לינקע פ.פ.ס. — 6 יאָהר;

רחל פּאַצאַנאָווסקאַ, יוזעף ריבאַרטשיק, אברהם ליטווין, אַנטאָני ריסאַק — צו 4 יאָהר;

ראָמאַן שינטשיק, פראַנטשישעק וויטמאַן, סטאַניסלאַוו קאָסאָווסקי, יוזעף וואָלאָדאַרסקי, אַלפאָנס טשערווינסקי, סטאַניסלאַוו ציבולסקי, יוזעפא באַריאַש — צו 3 יאָהר;

יאַן צירוס, באָלעסלאַוו פאַסטוויינסקי, קאַזשימיערזש נאָוואַק, סטאַניסלאַוו דורסקי, פראַנציזשעק גובקאַ, אַנטאָני גרודזינסקי, וולאַדיסלאַוו בזשעזשינסקי, טאַדעאוש נאָוואַצקי, עדוואַרד קאַנאַרסקי, אהרן יוסף זאָנאַבענד, אַלעקסאַנדער גאָרליצקי, אַנטאָני וואַרדאַ, וולאַדיסלאַוו לישעצקי, טשעסלאַוו פּשיביישעווסקי, טאַדעוש מילער — צו 2 יאָהר;

יאַצענטי שליוואָרסקי, יוזעף העמפּינסקי, יאַן קאַפּקאַ. יאַן באַלאַ, זענען צוליב מאַנגעל אין בעווייזען, בעפרייט געוואָרען.

אין די מאָטיווען פון אורטייל ערקלערט דער פאָרזיצער, אַז דער אורטייל איז אַ פּועל-יוצא דערפון, וואָס אויף די געריכטס-פערהאַנדלונגען און אויך אויפ'ן יסוד פון די מאַטעריאַלען דריגגט אַרויס, אַז די לינקע פ.פ.ס. איז געווען אַן'עקספּאָזיטור פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. די בעשולדיגטע האָבען געוואוסט, אַז די לינקע פ.פ.ס. איז געשאַפען געוואָרען מיט'ן ציל אַראָפּצוואַרפען די איצטיגע מלוכה-אָרדנונג.

די בעשולדיגטע האָבען דעם אורטייל אויפגענומען רוהיג און האָבען אַפילו נישט גערעדט וועגען אַפּעלירען.

נאָכ'ן פערלעזען דעם אורטייל זענען אַלע בעשולדיגטע אָפּגעפיהרט געוואָרען אין דער טורמע אויף גדאַנסקאַ גאַס.

אפקלאנגען פון אופאדלאשטש

פון דער לאדזער האנדעלס-באנק

סענסאַציאָנעלע פרטים פון די באַנק-הינטער-קוליסען

(א) די אַפערעס פון דער באַנקראָטירטער לאָדזער האַנדעלס - באַנק ווערען ווידער אַקטועל. מחמת די פּראָקוראַטור שיקט שוין איבער די אַקטען צום געריכט און בקרוב וועלען די געוו. דירר. בראַדאָיוסקי, פאַלוּשין און קאַצע שטעהן פאַר'ן גע-ריכט פאַר זייערע מאַכינאַציעס.

פאַר'ן געריכט וועלען אויפשווימען נייע סענסאַציאָנעלע פרטים, מחמת די פינאַנץ - קאַמער האָט אין איהר בעזיץ דאָקומענטען, וועלכע זאָלען בעווייזען, אַז אַ חוץ די דערמאָנטע, זענען אין די מאַכינאַציעס אויך פערמישט מיטגלידער פון דער פערוואַלטונג, וועלכע זאָלען די בעאַמטע אַפילו האָבען געגעבען אינסטרוקציעס.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, האָבען די גלוי-טענע ווידער בענייט די אַקציע, אויפצוהייבען דעם אופּאַדלאָשטש פון דער באַנק. די גלויבענע וועלען זיך אויך ווענדען צום געריכט מיט אַ ביטע צו רע-דוצירען די צאָהל סינדיקען פון דריי אויף איינעם, און צוריקצוציהען דעם טערמין פון פערעפענטליכען דעם אופּאַדלאָשטש אויפ'ן יאָהר 1929, כדי אַזוי אַרום צו בעזייטיגען די אויסלענדישע קרעדיטאָרען

פון האנדעלס-געריכט

די פירמע „ה. ל. ליפּנאָווסקי" איז צאָהלונגס-שוועריגקייטען. — צי וועט די פירמע געשטעלט ווערען אונטער אַנ'אופּאַדלאָשטש?

מיט עטליכע טעג צוריק האָט דאָס האַנדעלס-געריכט דערהאַלטען אַ ביטע פון דער פירמע „חיים לייב ליפּנאָווסקי", בעזיצער פון מאַנופאַקטור-סקלאַד אויף שענקעוויטשאַ 6, אָפּנעהמער פון די גרעסטע לאָדזער טעקסטיל-פאַבריקען. אין דער ביטע שטעלט די פירמע פעסט, אַז אַ גאַנצע רייהע קרעדיטאָרען האָבען איהם נישט בעצאָהלט די חובות, צוליב וואָס ס'איז איהר אוממעגליך אויסצופיהרען די פער-פליכטונגען.

לויט דעם פּראָוויזאָרישען בילאַנס דערגרייכען די אַקטיוען אַ סומע פון 3.545.984 זל. די פּאַסי-ווען אויף 205,.770 זל. ווייניגער.

דער סאַנירונגס-פּלאַן זעהט פאָר אַ באָניפיקאַ-ציע פון אַ געוויסע צאָהל קרעדיטאָרען, ע ערגיש אייבצוציהען די חובות ביי די קונים, וועלכע מאַכען אויס אַנ'ערך 70 פּראָצ. פון דער בילאַנס-סומע. אויב דאָס וועט נישט קלעקען צו דעקען, די חובות איז די פירמע ל. גרייט צו פערקויפען די הייזער.

דער טערמין פון בעטראַכטען די ביטע איז נאָך נישט בעשטימט.

ווי מ'טיילט מיט, געפינט זיך אין האַנדעלס-געריכט אַ ביטע פון אַ שווייצער פירמע, צו פער-עפענטליכען דער פירמע „ה. ל. ליפּנאָווסקי" אַנ'-אופּאַדלאָשטש. צו דער ביטע זענען בייגעלעגט 9 פון דער פירמע „ליפּנאָווסקי" אויסגעשטעלטע פּראָ-טעסטען.

די לעצטע ביטע וועט בעטראַכט ווערען דעם 20-טען דעצעמבער ד.י.

* * *

אין שייכות מיט דעם אופּאַדלאָשטש פון דעם 4-טען מיליטערישען קרייז-קאָרפּוס-קאָאָפּעראַטיוו, האָט דער סינדיק אַדוו. פרידע אָפּגעגעבען אַ טעטיגקייטס-בעריכט פאַר דער צייט פון אָקטאָבער 1926 אָן.

אפטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) א. דאַנצער, זגערזשער 57; וו. גראָש-קאָווסקי, 11-טער ליסטאָפּאַד 15; ס. גאָרפּיין-פּילסודסקיעגאָ 54; ס. באַרטאָשעווסקי, פּיעטריקאָווער 164; ה. רעמבעלינסקי, אַנדזשעיאַ 28; שימאַנסקי (פּשענדזשעלניאַנאַ 75.

לאדז פעראורטיילט און ווארשא בעשטעטיגט

(2) מיט אַ צייט צוריק האָט דאָס לאָדזער קרייז-געריכט בעשטראָפט דעם איינוואוינער פון רודע-פּאַביאַניץ, קסאַווערי קאָוואַלסקי אויף 3 יאָהר תפיסה פאַר דערשיסען די טענצערין פון „לובראַנאַ פּשיגורסקאַ.

נעכטען האָט דאָס אַפּעלאַציע-געריכט בעשטע-טיגט דעם אורטייל פון לאָדזער קרייז-געריכט.

דאקטוירים-אונטערזוכונג

פאַר יוגענדליכע אַרבייטער

דער אַרבייטס-אינספּעקטאָריאַט טיילט מיט, אַז די דאָקטוירים-אונטערזוכונגען פאַר יוגענדליכע אַרבייטער און אַרבייטערינס, וועלכע זענען ביז איצט פאָרגעקומען אין דער צענטראַלע פון דער קראַנקען-קאַסע וואָלטשאַנסקאַ 225, וועלען פון 1 דעצעמבער ה. י. פאָרקומען אין דער קראַנקען-קאַסע, פּיעטריקאָווער 17, צימער 50.

Dr. med. H. LUBICZ

ספּעצ. פאַר הויט, ווענערישע און בעשלעכטס-קראַנקה

צעגעלניאַנאַ 7. טעל. 32-141

נעמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאָכמ. און פון 5—8 אָוונד. זונטאָג פון 9—11 בייטאָג.

יודיש טעאטר סקאלא

שרודמיעסקאַ 15, טעל. 33-232

מיט מזל, מיט ברכה! ברוך הבא! מיט מזל מיט ברכה!

די איינציגע אָפּערעטע-טרופּע אין לאָדז!

בראש:

די בעליבטע סובּרעטין
רעגינא צוקער

דער בעריהמטער אַרטיסט און זינגער
הערמאַן פעניגשטיין

צוזאַמען מיט די בעוואוסטע אַרטיסטען: בערטאַ זאַסלאַווסקאַ, עווא שטאָקפּע-דער, ליזא שלאָסבערג, לעאָן געטליכערמאַן, קאַרל צימבאַליסט, אהרן אייזענבערג, דוד האַמבורגער, אַדאָלף לעהרער. יוסף נייווירט א.א.

מאָרגען, פרייטאָג, ד. 2-טען, שבת, ד. 3-טען, זונטאָג, ד. 4-טען, 9 אָוונד

פּרעמיערע! גרויסע אויסשטאַטונגס-אָפּערעטע אין 3 אַקטען פּרעמיערע!

די רביצין פון בראָדווי

נייע דעקאָראַציעס! גרויסער כאָר און אָרקעסטער!
פּרעכטיגע מעלאָדישע נומערן!

שבת, ד. 3-טען, 4 נאָכמ. צו ביליגע פּרייזען דער גרויסער אָפּערעטען-שלאַגער

איציקל שייגעץ

אין 2 אַקטען. ראָל „איציקל"-רעגינא צוקער, „וואָלאָדיאַ"-הערמאַן פעניגשטיין

מאָנטאָג, דעם 5-טען, 9 אָוונד 1-טע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג

פּרייזען פון 60 גר. ביז 2 זל.

די בעליבטע קאָמעדיע

„דער געקויפטער חתן"

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער.

קהלה=פערוואַל=טונג אנגענומען

דעם בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1933

אַלע אויסבעסערונגען פון דער אָפּאָזיציע זענען אָפּגעוואָרפען געוואָרען

מאָנטאָג און דינסטאָג זענען פאָרגעקומען צוויי זיצונגען פון דער קהלה-פערוואַלטונג. די זיצונגען זענען געווען געווידמעט דעם בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1933

אין דער רייהע האָט אין דער אַלגעמיינער דעבאַטע איבערן בודזשעט גענומען אַ וואָרט אין נאָמען פון דער ציוניסטישער פראַקציע — דאָזאָר רומקאָווסקי וועלכער זאָגט צווי. אַנדערען:

דער בודזשעט בעפרידיגט נישט

די אַלגעמיינע אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג, דער גרויסער רוב אויסגאַבען-פאָזיציעס בעשטעהט פון אַדמיניסטראַציע, בית-עלמין און ראַבינאַט. פון דעם וויכטיגען בודזשעט, וועלכער איז בעשטימט פאַר דער סאָציאַלער הילפס-קאָמיסיע, ווערט אויסגעצאָהלט די נישט-עטאַטאָווע מורה-הוראות. ס'פעהלען אינ'ם בודזשעט פאָזיציעס אויף סובסידיעס, פאַר קרן-קימת, קרן-היסוד, און פאַר חלוצים וואָס פאָהרען קיין ארץ-ישראל. דער עטאַט איז נישט גערעכט אויסגעמאָסטען, רייכע מענשען אויב זיי האָבען אַ צד אין דער שיסעל, צאָהלען ווע-ניג און אָרימע מענשען מעסט מען אויס זעהר פיל. אין פערלויף פון דער דעבאַטע איבער די בעוונדערע פאָזיציעס זאָגט דער רעדנער, וועט ער אָננעהמען אַ שטעלונג. פאָזיציעס וואָס זענען נויטיג פאַר דער באָרמהאַרציגער ענטוויקלונג פון דער קהלה, וועט ער שטיצען, אַנדערע וועט ער בעקעמפען.

מיט דעם איז פערענדיגט געוואָרען די אַלגע-מיינע דעבאַטע.

פרעזעס מינצבערג זאָגט, אַז די איצטיגע קהלה פערוואַלטונג קען זיין שטאָלץ דערויף, וואָס די קריטיק פון די אָפּאָזיציאָנעלע גרופען האָט נישט געהאַט קיין גרעסערע פאָרוואורפען ווי די וואָס האָבען ביי דער דעבאַטע אַרויסגעטראָגען די דאָזאָרען רוס און רומקאָווסקי.

ענטפערענדיג דעם דאָזאָר רוס, זאָגט דער פרעזעס, אַז אמת,

דער בודזשעט איז אין פערהעלטניש צו אַזאַ גרויסער יודיש. בעפעלקערונג, צו קליין,

מ'דאַרף אָבער נישט פערגעסען אַז אין מאָמענט ווען די איצטיגע מעהרהייט האָט איבערגענומען די טעטיגקייט פון דער פערוואַלטונג, האָט דער בודזשעט בעטראָפען 170 טויזענד זלאָטיס, און איצט בעטרעפט ער איבער אַ מיליאָן זלאָטעס. ס'איז אויך זיכער, אַז אין דער איצטיגער שווערער צייט קען מען נישט העכערען דעם בודזשעט.

דער פרעזעס פאָדערט ווייטער אויף דעם דאָזאָר רומקאָווסקי, אַז ער זאָל אויפגעבען נעמען פון זיין פראַקציע אין דער עטאַט-קאָמיסיע, אין דער דאָזיגער קאָמיסיע, זאָגט פרעזעס מינצבערג, זענען פערטרעטען אַלע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס און די וואָס זענען אין דער קהלה אין דער מעהרהייט זענען דאָרט אין אַ מינדערהייט. וואָס שייך סובסי-דיעס האָט די איצטיגע מעהרהייט ביים איבערנעהמען די טעטיגקייט אָנגעטראָפען אַ חוב פון דער פאָזיציע סובסידיעס פאַר די לאָדזער אינסטיטוציעס פאַר 3 יאָהר. ס'איז דעריבער געווען צוויי מעגליכקייטען אָדער שטרייכען די דאָזיגע חובות און אויפסניי יעדעס יאָהר אַריינשטעלען אין בודזשעט סובסידיעס און זיי רעגולער אויסצאָהלען, אָדער אויסצאָהלען די חובות, און אין נייעם בודזשעט נאָר אַריינשטעלען דעקלאַראַטיווע פאָזיציעס. די קהלה-פערוואַלטונג האָט אויסגעוועהלט דעם צווייטען וועג און צאָהלט אויס פון חוב אַנ'ערך הונדערט טויזענד זלאָטעס אַ יאָהר. לויט דער מיינונג פון פרעזעס מינצבערג האָט דער בודזשעט גאַנץ וועזענטליכע הילפס-סאָציעס ווי: די גמלת-חסדים-קאַסע, זויג-קינדער-היים, תלמוד-תורה, קאָנסולטאַציע-ביוראָ, משוגעים-הויז, און די ברייטע אַרבייט פון דער סאָציאַלער הילפס-קאָמיסיע. דאָס אַרויסגעבן די קהלה-

כראָניק, וואָס האָט זיך ערוואָרבען אַזאַ גרויסע אָנערקענונג.

נאָך דער אַלגעמיינער דעבאַטע טרעט די פערוואַלטונג צו צו בעטראַכטען די איינצעלנע פאָזי-ציעס, ביי דער פאָזיציע פון ראַבינאַט לעגט פאַר דאָזאָר רומקאָווסקי דעמאָנסטראַטיוו

צו שטרייכען צו 5 זל. אַ חודש פון דער פענסיע פון די רבנים

פרידעל און ראָזענבערג צוליב זייער האַנדלונג אויף די זיצונגען.

דאָזאָר רומקאָווסקי לעגט אויך פאָר צו שטריי-כען די פאָזיציע פון רעפרעזענטאַציע-פאָנד פאַר'ן פרעזעס, וואָס בעטרעפט זעקס טויזענד זל. אַ יאָהר. די פאָרשלאָגען ווערען אָפּגעוואָרפען, ס'ווערט דאַן אָנגענומען די בודזשעטען פון ראַבינאַט, שוהל, אַד-מיניסטראַציע און בית-עלמין, מיט דעם האָט זיך פערענדיגט די מאָנטאָגדיגע זיצונג.

אויף דער דינסטאָגדיגער זיצונג איז אָנגענומען געוואָרען דער בודזשעט פון די אונפער-מעגליכע פערמעגענס פון דער קהלה. דאַן טרעט מען צו צו בעטראַכטען דעם בודזשעט פון דער סאָציאַלער הילפס-קאָמיסיע.

דאָזאָר רומקאָווסקי לעגט פאָר צו העכערען די פאָזיציע פאַר אויסהאַלטען יתומים מיט 10 טויזענד זלאָטעס. פאַר אויסהאַלטען קראַנקע אין „מרפא" מיט 10 טויזענד זלאָטעס און פאַר עמי-גראַנטען ביז 5000 זלאָטעס. ווייטער לעגט פאָר דאָזאָר רומקאָווסקי, אַז פון בודזשעט פון דער סאָציאַלער הילפס-קאָמיסיע זאָל מען נישט אויס-צאָהלען די נישט-עטאַטאָווע מורה-הוראות. דאַן פרעגט נאָך דאָזאָר רומקאָווסקי

פאַרוואָס הרב לייזער איטשע מייזעל איז נאָך נישט בעשטימט געוואָרען אַלס לאָדזער מורה=הוראה.

פרעזעס מינצבערג זאָגט, אַז נאָך פאַר דעם ווי די איצטיגע מעהרהייט האָט איבערגענומען די קהלה, האָט מען שוין אַרויסגעצאָהלט נישט-עטאַטאָווע מורה-הוראות פון דער סאָציאַלער הילפס-קאָמיסיע.

פאַר דער מלחמה זענען אין לאָדז געווען 15 מורה-הוראות און אַ הויפט-רב, היינט זענען פערהאַן 6 עטאַטאָווע מורה-הוראות. צוליב דעם וואָס די קהלה האָט די לעצטע יאָהרען נישט געקענט וועהלען קיין מורה-הוראות האָט דער סיס-טעם פון אויסצאָהלען דורך דער סאָצ. הילפס-קאָמיסיע געמוזט בלייבען. דאָס האָט אָבער נישט געהאַמעוועט די ארבייט פון דער קאָמיסיע, ווייל איהר זענען כסדר צוגעטיילט געוואָרען אַלץ גרע-סערע סומעס. וואָס שייך דעם הרב לייזער איטשע מייזעל, האָט די קהלה נאָך מיט 3 יאָהר צוריק זיך צו איהם געווענדעט מיט אַנ'אָנפראַגע צי ער וועט אָננעהמען דעם אמט פון אַ נישט עטאַטאָווע מורה-הוראה. ווייל ס'איז נישט פערהאַן קיין יורידישע מעגליכקייט איהם צו אנגאַזשירען אַלס עטאַטאָווע מורה-הוראה, ביז איצט איז קיין ענטפער נישט געקומען.

ווייטער ערקלעהרט דער פאָרזיצער, אַז די הילף אויף אויסהאַלטען קינדער אין די יתומים-הייזער און קראַנקע אין „מרפא" זענען נישט קלע-נער געוואָרען, נאָר דאָס אויסהאַלטען איז ביליגער געוואָרען.

אַלע פאָרשלאָגען פון דאָזאָר רומקאָווסקי זענען דורכגעפאַלען.

דער בודזשעט פון דער סאָציאַלער הילפס-קאָמיסיע ווערט אָנגענומען און מען טרעט צו צו בעטראַכטען דעם בודזשעט פון דער קולטור-אָפּטיילונג (דער נאָמען פון דער אָפּטיילונג איז אַביסעל צו שרייענדיג. די רעד.)

וויצע-פרעזעס בערגער לעגט פאָר צו העכערען די פענסיעס פון די מלמדים אין דער קהלה-תלמוד-תורה און אַריינשטעלען נייע פאָזי-ציעס פאַר צוויי נייע מלמדים און איין לעהרער פון וועלטליכע למודים.

דאָזאָר פליוואַצקי לעגט פאַר אַריינצושטע-לען אַ נייע פאָזיציע אויף צו דערנעהרען די קינ-דער אין דער קהלה-תלמוד-תורה. די פאָרשלאָגען ווערען אָפּגעוואָרפען.

דאָזאָר רומקאָווסקי לעגט פאָר אַריינצושטע-לען אַ נייע פאָזיציע צו

עפענען אין באַלוט אַ שול פון שול=קולט=טיפ.

דער פאָרשלאָג ווערט אָפּגעוואָרפען. ביי דער פאָ-זיציע פון סובסידיעס לעגט דאָזאָר רומקאָווסקי פאָר אַריינצושטעלען פאָזיציעס אויף סובסידיעס פאַר אַלע יודישע אינסטיטוציעס אין פערשידענע סומעס. אַ חוץ דעם לעגט ה' רומקאָווסקי פאָר צו בעשטימען פאַר קרן-קימת 5000 זל. פאַר קרן היסוד – 15000 זל. און פאַר חלוצים 5000 זל. די מעהרהייט וואַרפט אָבער אָפּ אַלע די דאָזיגע פאָרשלאָגען.

ביים אויסערגעוועהנליכען בודזשעט לעגט דאָזאָר רומקאָווסקי פאָר, צו שטרייכען די פאָזיציע פון 15000 זל. אויף איינצופיהרען די עווידענץ פון דער יודישער בעפעלקערונג וואָס בעטרעפט 15 טויזענט זלאָטעס און אויך די פאָזיציעס צו בויען אַנ'עופות-שעכטהויז אויף יוליוש גאַס.

ביידע פאָרשלאָגען ווערען אָפּגעוואָרפען. ס'ווערט אָנגענומען דער פאָרשלאָג פון וויצע-פרעזעס בערגער צו פערקלענערען די סומע אויף דער עווידענץ ביז 10 טויזענד זלאָטעס. מיט דעם ווערט אָנגענומען דער בודזשעט אין דער צווייטער לעזונג אויף אַ סומע פון

1,029,926 זלאָטים

דאָזאָר רומקאָווסקי גיט אָבער אַנ'ערקלערונג, אַז דער אָנגענומענער בודזשעט בעפרידיגט נישט די אינטערעסען פון די ברייטע מאַסען, די אגודה-מערהייט האָט דעם בודזשעט צוגעשניטען צו איהרע פאַרטייאישע צוועקען. די נאַציאָנאַל-אינסטי-טוציעס זענען איגנאָרירט געוואָרען, צוליב דעם וועט ער שטימען נעגען בודזשעט און זיין פראַקציע וועט דעם בודזשעט בעקעמפען.

ביי דער דריטער לעזונג לעגט דאָזאָר רומ-קאָווסקי פאַר פערגרעסערען די סומע אויף אויס-האַלטען קינדער אין די יתומים-הייזער, אויף אויס-האַלטען קראַנקע, נישט בויען דאָס שעכט-הויז. נישט איינפיהרען די עווידענץ, די סאָציאַלע הילפס-קאָמיסיע זאָל נישט אויסצאָהלען די נישט-עטאַטאָווע מורה הוראות.

אַלע פאָרשלאָגען ווערען אָפּגעוואָרפען און דער בודזשעט ווערט אָהן ענדערונגען אָנגענומען אין דער דריטער לעזונג.

* * *

ווי מיר דערוויסען זיך פון אַנ'אויטאָריטאַטי-ווער קוועלע, איז ביי דער קהלה-מערהייט שוין אַ בעשלאָסענע זאַך צו בעשטימען הרב שמחה טרייסט-מאַן אַלס הויפט-סעקרעטאַר פון ועד הרבנים אין לאָדז און דאָס שוין פון 1 יאַנואַר 1933. דאָס זאָל אָבער נאָר זיין אַ צייטווייליגער אמט פאַר הרב טרייסטמאַן, וועלכער זאָל, נאָכדעם ווי די קהלה וועט איבערנעהמען די שחיטה, ווערען דער לייטער פון דער דאָזיגער אָפּטיילונג.

פראָפ. ד"ר פישל שניאורסאָן

דער בעריהמטער יוד. געלעהרטער און פסיכאָלאָג קומט קיין לאָדז אויף אַנ'איינאָונאיינציגער פאָרלעזונג

קיין פוילען איז געקומען פון אַמעריקא אויף אַ קורצער צייט, צוליב שטודיום-צוועקען, דער בע-ריהמטער יודישער געלעהרטער און פסיכאָלאָג פראָפ. ד"ר פישל שניאורסאָן, וועלכער איז בעריהמט אַלס איינער פון די גרעסטע פאָרשער אויפ'ן געביט פון פסיכאָלאָגיע און פסיכיאַטריע, און איז אויך בע-קאַנט אַלס שעפער פון דער טעאָריע „מענש-ווויסענ-שאַפט. אין וואַרשא האָט דער יודישער ליטעראַטן-פעראיין איינגעאָרדענט דעם פראָפ. שניאורסאָן אין דעם גרעסטען רעפּרעזענטאַנץ-זאַל—זאַל פון שטאָט-ראַט—צוויי רעפעראַטען, וועלכע זענען אדורך מיט אַ קאָלאָסאַלען ערפאָלג.

דער ריזינער עולם פון די פערשידענסטע שיכטען—אַרבייטער, אינטעליגענץ און פון אָרטאָ-דאָקסישע קרייזען—האָט מיט דער גרעסטער שפּאַ-נונג אויסגעהערט די זעהר אינטערעסאַנטע פאָרלע-זונג פון בעריהמטען לעקטאָר, ווייל פראָפ. שניאור-סאָן צייכענט זיך אויך אויס אַלס גייסטרייכער מייסטער - רעדנער. אַ בעזונדערס גרויסען ערפאָלג האָט געהאַט דער צווייטער רעפעראַט א. ד. ט. „די בעדייטונג פון נאַכט - חלומות און זייער ווירקונג אין לעבען". אין דאָזיגען רעפעראַט האָט פראָפ. שניאורסאָן בעהאַנדעלט דאָס אינטערעסאַנטע פראָ-בלעם פון אינטימער, אינדיווידועלער מענשליכער פסיכאָלאָגיע, אַנאַליזירט די טיפסטע פערבאָרגענסטע ווינקעלעך פון דער מענשליכער נשמה און ער-קלעהרט זייער ווירקונג אין אונזער לעבען.

פראָפ. שניאורסאָן, וועלכער פאָהרט שוין אָפּ מיטוואָך דעם 7 - טען דעצעמבער אינגאַנצען פון פוילען, וועט ביי אונז אין לאָדז האָבען דינסטאָג, דעם 6 - טען דעצעמבער 9 אָוועגד אין זאַל פון „פילהאַרמאָניע זיין איין-און-איינציגע פאָרלעזונג א.ד.ט. „די בעדייטונג פון נאַכט-חלומות און זייער ווירקונג אין לעבען". דאָס וועט אויך זיין די לעצ-טע פאָרלעזונג פון פראָפ. שניארוסאָן אין פוילען.

היינט און פאלג. טעג!
שעהנער און מעלאָדישער אָרציפילם פון ציקל „סאַמע שלאָגערן". פראָדוקציע
Eryk Pomer
רעזשיסירט דורך P. Martini א. ג.

דער זיגער
(Hotel Atlantic)

די הויפטראָלען קרעאירען: די שעהנע
„Renny"
KATE NAGY
גלענצענדער און פערפיהרערישער
Jean Murat
זאָווי GASTON JAQUETT
אויסערן פראָגראַם: קלאַנג-צוגאַבע און לאַנד=אַסטואַלישטעטען.

אָנהויב אין נעוועהנל. טעג 4.30 נאָכמ., שבת און זונטאָג 12.30 בייטאָג.
הנחה-בילעטן גילטיג אָהן בעגרענצונגען.
פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער.

ר. איזראַעל

משפחות אין פלאַמען

סענסאַציאָנעלער ראָמאַן פון יודישען פאַמיליען-לעבען

(33

— האָסט שוין ווידער עפּעס בייעס צוגעטראַכט, האָט אַנקאַ זיך דערשראָקען, זיכער שוין ווידער עפּעס אַ געפעהרליך שטיקעל, איך וויל אַפילו נישט הערען דערפון.

— דו ווייסט מיך יאָ אויסהערען, ווייל איך בין דיינס אַ ברודער און דו ביזט מיך מחויב אַרויס-צוראַטעווען פון אַ שווערער לאַגע אין וועלכע איך בין צופעליג אַריינגעפאַלען.

— צופעליג אַריינגעפאַלען, האָט אַנקאַ זיך איראָניש צולאַכט. אָ, ווי צופעליג ביזטו אַריינגעפאַ-לען. און מרים, וואָס? איהר איז גוט און ואויל, זי איז נאָך געוויס די שולדיגע.

— און דאָס וואָס איך האָב זי אַפּגעטאָטעיט פון אַ זיכערען טויט, האָט רעכענט זיך ביי דיר גאָר נישט, פון דעם טראַכסטו גאָרנישט. דו זוכסט נאָר מיינע חטאים, אָבער קיין זכות אויף מיר דאָס פאַלט דיר גאָרנישט איין צו געפינען.

— מרימס פערצווייפעלטער שריט איז דאָך גע-ווען אַ קאָנסעקווענץ פון דיין גרויזאַמען פערברע-כען, איך פערשטעה זי גאַנץ גוט.

— בסדר דאָסזעלבע, און דאָסזעלבע, אַנקא

הער מיך אויס, איך וויל צוערעכט מאַכען דאָס, וואָס איך האָב געטוהן.

— ווי אַזוי ווילסטו עס מאַכען?

— איך וויל זוכען אַ מאַן פאַר מרימען.

— ווועמען למשל, שדכנסט דו איהר?

— אַ מענש פון איהר ספערע, אַנ'אָרענטליכער, אַ בעשיידענער, אַזעלכען, וועלכען איהר מוטער וואָלט איהר זיכער געוואָלט געבען און אַזעלכען וועלכען איהר איצטיגע ערציהערין די רביצין וואָלט זיכער נישט אַרויסגעוואָרפען.

— מיר שטעהט איצט נישט דער קאָפּ צו דיי-בע וויצען, זאָג מיר אָפען ווענען וואָס ס'האַנדעלט זיך.

— פערשטעהסט דאָך טייערע שוועסטער, אַז איך לייד דערפון, וואָס איך האָב געטוהן, וואָס זאָל איך טוהן, אַז איך בין אַזאַ מענש מיט אַזעלכע שרעקליכע אינסטינקטען און חיהשע לײדענשאַפט, ניר מעג איך דאָך דאָס זאָגען, דו ביזט דאָך מיינס אַנ'עלטערע שוועסטער, פערשטעהסט זיך, אַז איצט האָב איך חרטה און איך וואָלט גערן געוואָלט אַז דער ענין זאָל נישט קומען אין דער עפענטליכקייט, אַז אונזערע עלטערען זאָלען זיך דערפון נישט דער-וויסען. דעריבער בין איך גרייט צו טון אַלץ וואָס ליגט אין מיינע מעגליכקייטען, כדי מרימען צו העל-פען, איך האָב פו דיר געהערט, אַז מ'שדכנט מרימען דעם ישיבה-בחור, דויד ראַדאָמסקער, איך וואָלט דער-רייבער געוואָלט ברענגען דערצו, אַז דער דאָזיגער בחור זאָל וואָס שנעלער חתונה האָבען מיט מרימען.

— דו וואָלסט געוואָלט? דאָס איז דאָך וויציג. מרים אַליין האָט אויך עפּעס דאָ צו זאָגען. זי ווילסטו גאָרנישט פרעגען.

— אין איהר איצטיגער לאַגע, וועט זי זיך איצט נישט אָקעגענשטעלען. ס'האַנדעלט זיך נאָר ווענע איהם, און מיט איהם האָב איך שוין גערעדט.

— גאָט מיינער, וואָס האָסטו פערפלאָנטערט פאַראַ געשיכטע. ווי קומסטו מיט איהם צו רעדען?

— איך קען זיך אויף די דאָזיגע זאַכען בעסער ווי דו, איך האָב שוין בעמערקט אַז דער דאָזי-גער ישיבה-בחור איז שטאַרק פערליבט אין מר-ימען. ער האָט נאָר נישט קיין מוט און קיין דרייסטקייט דאָס הויך צו זאָגען, אין דער אַטמאָספער ווי ער לעבט קען ער דאָס הויך נישט זאָגען, ער האָט נישט קיין כוח ווענען איהר צו קעמפען. איך וויל איהם דעריבער דערין העלפען, מרימען וועט דאָס זיין אַנגענעהם אויב אימיצער וועט קעמפען ווע-גען איהר אַז וועט גערן דערויף מסכים זיין. דער-מאָלט וועט די געשיכטע זיין פולשטענדיג ערלע-דיגט און איך וועל זיין פריי מיט מיין געוויסען.

אַנקאַ האָט זיך געווישט די טרעהרען פון די אויגען, זי האָט געפיהלט דאָס גרויסע אומגליק וואָס האָט פּאַסירט און דאָס נאָך גרעסערע וואָס רוקט זיך אָן.

— אָ, ברודער, דו מאַכסט דעם חשבון אָהן בעל-הבית, איך קען מרימען זעהר גוט, איך ווייס אַז דאָס, וואָס דו האָסט צוגעטראַכט וועט זיך דיר בשום אופן נישט איינגעבען. מיט דעם וועסטו נאָך דאָס אומגליק פערשטאַרקען, איבריגענס...

— וואָס איבריגענס? פאַרוואָס לעגסטו מיר שטיינער אויפ'ן האַרצען? פאַרוואָס גיסט דו מיר נישט קיין עצה, איך בין דאָך דיינס אַ ברודער און בין נעהנטער צו דיר ווי מרים און ווי דער ישיבה-בחור דוד ראַדאָמסקער.

— איך ווייס איצט נישט ווער ס'איז מיר נעהנטער, דו אָדער מרים, איך ווייס, אַז מרים האָט שוין אַ חתן, און זי איז אין איהם שטאַרק פערליבט.

מאַקס איז אַזש בלאַס געוואָרען.

— דאָס האָט נאָך געפעהלט, האָט ער אַ קלאַפּ געגעבען מיט דער פויסט אין'ן טיש. ווער איז דאָס דער דאָזיגער חתן איהרער, מישטיינס געזאָגט.

— נישט מ'שטיינס געזאָגט, דו דאַרפסט נישט וואַגען אַזוי צו רעדען ווענען מרימען, זי האָט דאָס רעכט צו זיין פערליבט אין וועמען זי וויל נאָר, דו האָסט ווידער נישט דאָס רעכט אַזוי צו רעדען ווענען איהר.

— דו הויבסט שוין אָן מיט דיין יושר און איך דאַרף האָבען פראַקטישע זאַכען, ווער איז דאָס דער חתן פון מרימען?

— דאָס איז אַ סטודענט מאַרעק קרייבען.

— אַ סטודענט מאַרעק קרייבין, דער מערדער פון נאַסטיאַ מאַשקאָוויטש ?

(פאָרטזעצונג קומט).

בוי-קאטאסטראפע אויף גדאנסקא גאס

4 ארבייטער זענען פערשיט געווארען

(א) נעכטען ארום 2 א זייגער בייטאג איז אויף גדאנסקא 72 געשעהען א בוי-קאטאסטראפע.

דארט ווערט געבויט א 3-שטאקיגע געביידע. ביז איצט איז ערשט אויפגעבויט געווארען 1 שטאק. נעכטען איז איינגעפאלען א רושטאוואניע אויף וועלכע עס זענען געשטאנען די ארבייטער ביי דער בוי-ארבייט.

4 ארבייטער זענען געבליבען ליגען אונטער דער חורבה. דריי פון זיי זענען לייכט פערוואונדעט געווארען און איינעם האט מען אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

אויפ'ן ארט פון דער קאטאסטראפע איז באלד געקומען אן'אויספארשונגס-קאמיסיע, וועלכע פיהרט אן'אויספארשונג וועגען דער סבה פון דער קאטאסטראפע.

די פראדוקציע איז געשטיגען אויף 5,5 פראצענט

אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע איז זי אבער געפאלען

(אג) לויט די סטאטיסטישע ידיעות וועגען דער פראדוקציע פון דער אינדוסטריע אין פוילען אין חודש אקטאבער פון הייגטיגען יאהר איז צו זעהען, אז די פראדוקציע איז געשטיגען אין פערגלייך מיט'ן חודש אקטאבער פון פערגאנגענעם יאהר אויף 2,9 פונקטען אדער מיט 5,5 פראצ.

די דאזיגע ציפערען זענען אבער נישט מאסגעבענד בכדי זיך אויסצוארבייטען א מיינונג וועגען וואוקס פון דער פראדוקציע אין פוילען.

צוליב דעם, וואס עס איז בעגייט געווארען דער עקספארט פון אייזען קיין רוסלאנד האט זיך פערגרעסערט די פראדוקציע פון קויהלען, וואס געהט פאר די אייזען-הוטעס.

וואס שייך דער טעקסטיל-אינדוסטריע האט זיך בעמערקט א פערגרעסערונג פון דער פראדוקציע נאר אין ביעלסקער-קרייז, דאגעגען אין ביאליסטאק און נאכמעהר אין לאדז איז די פראדוקציע געפאלען.

אורטייל איז פראצעס וועגען מיס-ברויכען אין כאינער שעכט-הויז

(א) נעכטען איז אין קרייז געריכט ארויסגעטראגען געווארען דער אורטייל אין פראצעס געגען פאכטער פון כאינער שעכט-הויז שמואל בלאט, קאסיר גבריאל רובין און זיין פאטער מרדכי רובין, וועלכע זענען בעשולדיגט געווארען אין מיס-ברויכען מיט שטייער-געלדער.

דאס געריכט האט ארויסגעטראגען אן'אורטייל לויט וועלכען גבריאל רובין איז פערמשפט געווארען אויף 1 יאהר 6 חדשים תפיסה. מרדכי רובין און בלאט זענען בעפרייט געווארען.

פון הילפס-פעראיין „תומכי אורחים"

אונטער'ן פארזיץ פון וויצע-פרעזעס ה' מענדעל בערגער איז דינסטאג פארגעקומען א זיצונג אויף וועלכער עס איז געשאפען געווארען א פרויען-קאמיטעט ביי „תומכי אורחים". אין פרעזידיום פון פרויען-קאמיטעט זענען אויסגעוועהלט געווארען פאלגענדע פרויען: פארזיצערין — פרוי גאלדענבערג, וויצע — פרוי ראדזינער און פרוי וויינרויב, עהרען-ווירטשאפטערין — פרוי קאהן.

עס איז אויך בעשלאסען געווארען פון קומענדיגען חודש די טעטיגקייט צו פערגרעסערן און אויך איינצואורדנען א קויהלען- און קארטאפעל-פערטיילונג פאר בכבוד'ע ארימע פאמיליעס יעדע 2 וואכען.

צום איבערגעהען פון דער פילהארמאניע-טרופע איז „סקאלא"-טעאטער

פון דעם הייגטיגען פרייטאג אן, געהט די יודישע אפערעטען-טרופע פון „פילהארמאניע" איבער אין „סקאלא"-טעאטער.

פאר דעם יודישען טעאטער-עולם איז דאס א געשעהעניש פון וויכטיגער בעדייטונג. דער יודישער טעאטער איז זייט דער קאטאסטראפע מיט'ן גרויסען טעאטער, יאהרען-לאנג געווען נע-ונד, אהן א היים, געשפילט ביי די שרעקליכסטע בעדינגונגען.

די ארטיסטען ליידענדיג מאראליש און פיזיש, האבען אבער זייער לאדזער „פלאצובקע" מיט א פערביטערטער עקשנות דערהאלטען גלויבענדיג, אז סוף-כל-סוף וועט דער יודישער טעאטער אין לאדז בעקומען זיין ווינקעלע — א דאך איבער'ן קאפ.

מיט דעם איבערגעהען פון דער יודישער טרופע פון „פילהארמאניע" אין דעם טועכטיגען „סקאלא"-טעאטער בעקומט אונזער יודיש טעאטער נייע מעגליכקייטען צו ענטוויקלען און פלעגען די טעאטראלע קונסט, בפרט נאך, ווען אין דער שפיץ פון דער טרופע שטעהען אזעלכע טאלענטירטע ארטיסטען, ווי: רעגינא צוקער און הערמאן פעניגשטיין.

לאמיר האפען, אז די טרופע וועט זיך אין איהר נייער שעהנער היים בעמיהען אוועקצושטעלען א געהעריגען רעפערטואר.

יעדער ליבהאבער פון שעהנער קונסט
דארף בעזוכען די
בילדער-אויסשטעלונג
פון בעריהמטען קונסט-מאלער
יעקב ראטבוים
אין לאקאל פון „בני ברית"
פיעטריקאווער 90.

פון ארץ-ישראל-אמט

עס איז דערהאלטען געווארען א המלצה אויף א סערטיפיקאט פאר פרל. בערלינסקא קיילא און א בעשטעטיגונג אויף א סערטיפיקאט פאר מארדיקס שלמה מיט די פאמיליע.

די דערמאנטע דארפען זיך ווענדען באלד אין ארץ-ישראל-אמט, כדי צו ערלעדיגען די נויטיגע פארמאליטעטען.

דער בעסטער חזן אין דער וועלט קומט קיין לאדז

רעליגיעזער קאנצערט אין דער סינאגאגע

ווי מיר הערען ווערט צוגעגרייט אין לאדז א גרויסער רעליגיעזער קאנצערט, וועלכער וועט פארקומען אין דער לאדזער סינאגאגע אויף קאשטשושקי-גאס. דאס וועט זיין דער ערשטער קאנצערט אין דער סינאגאגע, זייט זי עקזיסטירט.

די גרויסקייט און גראנדיעזקייט פון בעפארשטעהענדען קאנצערט וועט נאך בעשטעהען דערין, וואס דעם סינאגאגען-קאמיטעט האט זיך איינגעגעבען צו דעם קאנצערט צו אנגאזשירען דעם בעסטען חזן אין דער וועלט, די בעסטע שטימע אין אייראפא — דאס איז דער קאנטאר אלטער פון האנאווער. וועגען דעם קינסטלער-קאנטאר אלטער האט זיך די בעריהמטהייט קוסעוויצקי אויסגעדריקט אויף פאלגענדען אופן: פאר איהם בויג איך מיין קאפ.

אינ'ם קאנצערט וועט אנטיילנעהמען דער בעקאנטער סינאגאגען-כאר, וועלכער וועט זיין פערשטארקט מיט נייע כוחות אין שטימען. דער ארגעל וועט בעגלייטען אין אלע קאמפאזיציעס.

די „ווילנער" געזעגענען זיך מיט לאדז

דעם פרייטאג גיבען די „ווילנער" די לעצטע „געזעגענונג-פארשטעלונג".

ס'וועט געגעבען ווערען די אריגינעלע קאמעדיע פון קאטאיעוו, „מאן ווייב און רעוואלוציע" וועלכע שילדערט אויף אן'אייגענארטיגען אופן דאס פאמיליען-לעבען אין סאוויעט-רוסלאנד.

ס'איז אהן ספק, אז דאס הייגע טעאטער פובליקום וועט דעם פרייטאג אויספילען דאס קאמעראל-טעאטער און ווארים געזעגענען די בעליבטע ווילנער-טרופע, וועלכע פערלאזט שוין אונזער שטאדט.

יודיש
קאמעראל-טעאטער
אלעע 1-טער מאי 2.

יודיש דראמ. טעאטער אין פוילן
ווילנער טרופע
אנפירונג: מ. מזאה. יאר XVII

היינט, דאנערשטאג, דעם 1-טן דעצעמבער, 9.15 אוונט
פאלקס-פארשטעלונג צו ביליגע פרייזן פון 50 גר. ביז 1.10
מאן, ווייב און רעוואלוציע
(קוואדראטור פון קרייז)
א שפאס אין 3 אקטן פון וואלענטין קאטאיעוו, יידיש: מ. פ.

בילעטן צו באקומען אין קאסע פון „קאמעראל"-טעאטער.
אדמ. אנפירונג: ב. אסס.

דער לאקאטאר אדער דער הויזווירט

ווער דארף צאלען פאר די קאנאליזאציע-קאסטען?

(2) די לעצטע צייט קומען אפט פאר סכסוכים צווישען לאקאטארען מיט די הויז-בעזיצער וועגען דעם אפצאהל פאר צוציהען די הייזער צום קאנאליזאציע-נעץ.

נעכטען איז אין געריכט פארגעקומען אזא פראצעס וועלכער האט א סוף געמאכט צו די סכסוכים, דאס געריכט האט געפסקנ'ט, אז אין אלטע הייזער, טראגען די לאקאטארען דעם דאזיגען אפצאהל, און די נייע הייזער דאגעגען, די הויזבעזיצער אליין.

אין ענליכע פאלען דארפען זיך די לאקאטארען בערופען אויף דעם פסק-דין A. C. 1132/32

ארעסטירט דעם לייטער און געהילף-לייטער

פון דער טורמע-ווארשטאט אויף נ. טארגאווא 16

(א) נעכטען נאכמיטאג איז אויפ'ן בעפעהל פון פראקוראר מארקאווסקי ארעסטירט געווארען דער לייטער פון טורמע-ווארשטאט נייע טארגאווא 16 — יוזעף בודיאש און זיין געהילף אדאם פאזשיקאלא פאר מיסברויכען צום שאדען פון מלוכה-אוצר.

די הויך פון די מיסברויכען איז ביז איצט נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

ביידע ארעסטירטע זענען איבערגעשיקט געווארען אין דער אויספארשונגס-טורמע אויף קאפערניקא 29.

די אויספארשונג איז אין גאנג.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי — — —	8700
3 פראצענטיגע בודאוולאנע —	3850
4 „ דאלארובקא —	5075
7 „ סטאביליזאציע (אמ.)	5338
8 „ ווארשאווער פאנד-בריף	5575
8 „ לאדזער „ „	5280
ענגלישע פונט — — —	2800
דאלאר — — — —	891

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פאלג. טעג!
סערזשאנט X
אין די הויפט-ראלען:
Iwan Mozżuchin
Suzi Vernon און
אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4 נאכמיטאג
שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג.

היינט — געזעגענונגס-קאנצערט פון אלעקסאנדער אונינסקי

דער גוט-בעקאנטער פיאניסט-ווירטואז, ערשטער לאורעאט פון אינטערנאציאנאלען גרויסען שאפען-קאנקורס, וועלכער האט בעקומען דעם ערשטען פריז פון מלוכה-פרעזידענט, וועט ארויסטרעטען היינט דאנערשטאג, 8.30 אוונט מיט זיין געזעגענונגס-קאנצערט אין פילהארמאניע-זאל.

אויף זיין הייגטיגען קאנצערט וועט דער בעריהמטער קינסטלער אויספיהרען די שענסטע פערל פון דער פיאנא-ליטעראטור צוו. אנד. די שאפונגען פון: באך, שקארלאטי, בעטהאווען, שאפען, דעביוסי, ליסט און אנדערע הערליכע קאמפאזיציעס.

פאר גאלד, בריליאנטען
און לאמבארד-קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7

די שאנדע פון אנטיסעמיטיזם

(ענדע פון דער 4. זייט).

נער טעטיגקייט לטובת די יודישע אימיגראנטען און דער „ליקא".

וועגען דער זעלבער פראגע פון אזיל-רעכט רעדט אויך ה' לעווין. עס נעהמט ווידער דאס ווארט ה' לאזאר ראשליו, וועלכער האלט א שעהנע רעדע. ער שטעלט זיך אפ אויף דער שרעקליכער נויט פון דעם ארימען יודישען אימיגראנט און שילדערט אין שטארקע ווערטער די פערצווייפלונג און די שוצלאזיגקייט פון דעם ארויסגעשיקטען.

ער ווייזט אן אויף דער נויטווענדיגקייט מיט אלע מיטלען צו אונטערשטיצען די טעטיגקייט פון דער „ליקא" אויף דעם דאזיגען געביט. מען דארף זיך בענוצען מיט די פערבינדונגען צווישען די פארלאמענטאריער. מען דארף שאפען א ספעציעל טריבונאל פאר די ארויסגעשיקטע, וואו יעדער פאל דארף גענוי בעטראכט ווערען. צום שלוס ווענדעט זיך דער רעדנער מיט א הייסען אפעל צו דער יודישער יוגענד און ווייזט אן, אז איהר פליכט איז צו שטיצען די נייע יודישע אימיגראציע אין פראנקרייך. ער זאגט:

— „אויב איהר געניסט פון דער פרייהייט דא אין פראנקרייך דארפט איהר געדענקען, אז אייערע טאטעס און אייערע משפחות זענען אמאל אויך געווען אימיגראנטען".

ער לעגט פאר צו שאפען א ספעציעלע קאסע מיט א פאנד צו העלפען די ארויסגעשיקטע אימיגראנטען. זיין רעדע מאכט א שטארקען רושם.

ה' לעאן נאמער רעדט וועגען דער שווערער לאגע פון די ספרדישע יודען אין פאריז.

דער קאנגרעס נעמט אן א רעזאלוציע צו בעדאנקען און ערמוטיגען די וויכטיגע טעטיגקייט פון דער סעקציע פאר אזיל-רעכט.

די דעבאטען דויערן ווייטער. ה' בערנארד לעקאש, פרעזידענט פון דער „ליקא", שלאגט פאר צו ארגאניזירען אין א פאר וואכען ארום א ריזיגען מיטינג ספעציעל וועגען דער פראגע פון אזיל-רעכט מיט'ן אנטייל פון אנגעזעהענע פראנצויזישע פערזענליכקייטען. דער פארשלאג ווערט אנגענומען. עס ענטוויקעלט זיך ווייטער א לעבהאפטע דיסקוסיע וועגען א צווייטען פארשלאג צו פאדערן פון דער רעגירונג א געזעץ וואס שטעלט די אימיגרירטע יודען אין דער לאגע פון פאליטישע אימיגראנטען.

DR. MED. J. LUBICZ
כירורג-ארטאפעד
פאלודניאווא 9, טעל. 17-183
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פראצעדורן פון זעמטליבע ארטאפעדישע
אפאראטען ווי: וועקלערסעם אויף פלאטפוסען, קינסטלעכע
הענד און פיס, גארסעטען א. אז וו.
נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר הראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א מאסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדריקען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבליך. ספעציעל נייענע הייל באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך הרויסע פראפעסארען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דעמשען פראפעסאר

דאקטאר בראבירעווינד בעזיינען זיכער דעם שווערסטען און נעפערליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, ליימונגען מיט הייל-גארטעטען און אפא-ראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאט-פיס, ספעציעלע איינלאגען אין די שיך קינסטליכע גוטענע פיס און הענד, גוטענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבע-דינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע איניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. ד"ר י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.
זיך נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער הארציגסטען דאנק דעם ה' דיר. י. ראפאפארט, ספעציאליסט פון דער הייל-ארטאפעדיע, אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, פאר זיין אפערהויליגע ארבייט בייִ אונזער 17-יעהריגע טאכטער. א דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט האט מען מאכטער פערלאזט דאס בעט און האט צוריקבעקומען קראפט און דער פארליוש איז אינ-גאנצען פערשוואונדען. די עלטערן

Ignacy i Marja Bartoszewscy
Łódź, ul. Napiórkowskiego 172.

דארפט נישט אוועק קיין אויסגעבערענטע לעמפלען!

ווייל פאר יעדע אלטע זשערובקע בעקומט איהר צוריק א גאראנ-טירט לעמפעל נעגען צוצאהלונג
— א העלפט פון פרייז. —

מ. זענדעל פלאץ וואלנאשטשי 9

(פראנט-געוועלב), רוג נאוואמיעסקא.
איך קויף אלטע זשערובקעס יעדען קוואנטום.

בוכהאנדלונג נ. בערלינסקי
לאדז, אלט-שטאט 12.

חודש פונם יודישען בוך, ארגאניזירט לויט דער איניציאטיוו פון יודישען פען-קלוב אין פוילען
אין דער בילינער רשימה געהען אריין העכער 1000 פון די בעסטע ביכער, די וויכטיגסטע ווערק פון דער יודישער און וועלט-ליטעראטור פון די בעדייטענדיגסטע פערלאגען. הנחה ביז 90 פראצ.
קומט און זעהט אדורך די רשימה פונ'ם ביליגען ביכער-פערקויף און איהר וועט זיכער עפעס קויפען.
אלע ביכער זענען צו בעקומען אויך אין פראכט-באנד צום פרייז פון 1.50 גילדען.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.

גאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
—— טעגיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. ———
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר פאר קינדער און פרויען,
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען

וויזיט 3 זל.

1932 25-יעהריגע טעטיגקייט אין מיין פאך 1907
גיב איך אן איבערראשענדע נייעס!

ZAKŁAD FOTOGRAFICZNY

„POLONIA" właśc.: GUTERMAN

Łódź, Sw. Jerzego 11.

צוליב'ן 25-יעהריגען יובילעאום פון מיין קונסט-ארבייט, גיב איך מיינע ג' קליענטען א גרויסע פרעמיע! פון היינט, מיטוואך, דעם 30. נאוועמבער ביז'ן 30. דעצעמבער ד.י. אלע טאג (בלויז זונטאג נישט) פון 11 פריה ביז 2 נאכמ. אין מיין פאטאגראפישען אטעליר פאר די בלויזע קאסטען פון דעם מאטעריאל, מינימאל מאכט אויס 60 גראשן-6 פאטאגראפיעס אין 6 פאזען, דריי קאלירען אויף זיידע-פאפיר, אויסגעפיהרט זעהר שעהן אין פערלויף פון איינינע מינוטען, בלויז פאר די פאר קליינע גראשענס און צו יעדער אויפנאהמע בעקומט מען א שעהנעם טעאטער-קאסטיום — און צו דעם אלעם נאך א שעהן שפיגעלע מיט אן-אייגענע פאטאגראפיע. בעמ.: דאס האט איהר נאר צייט בלויז 3 שעה אין טאג — אין איין מאנאט — פערשפעטיגט נישט און נוצט אויס די געלעגענהייט — פון 11 פריה ביז 2 נאכמ.

„POLONIA" מיט אכטונג
אינהה: גוטערמאן.
לאדז, יעזשענא 11. צגפעהר-טרעמוואי נומ' 3.

שייטלען

— מיט —
פאריזער שרינדען
ווי אויך
פערטיגע שייטלען
ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט
און אנדולאציע
צו ביליגע פרייזען,
ביי קערש
סקווערא 15.

צו אלע פאליסען-בעזיצער!

די אלע, וועלכע האבען דורך מיר רעגיסטרירט די רוסישע פאליסען און האבען שוין בע-קומען אויסגעצאהלט, ווי אויך די אלע, וועלכע צאהלען פאליסען און האבען צוליב סיבות אויפגעהערט צו צאהלען, קענען זיך ווענדען ווענגען אלע ערט אינפארמאציעס. וועלכע ווערען ערטיילט בחנם טעגליך פון 9–11 צום אסעקוראציע-אינספעקטאר
ה. קאנסער, קאמיענא 9, טעל. 175-88.
בעמערקונג: איך נעהם אויך אן אסעקו-ראציע פאר פייער און גנבות אויף האוויזונגען, אויטא'ס און שויפענסטער.
4946

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
17 זגיערזשער 17,
טעלעפאן 116-33

ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען, ד"ר גאלדשטיין-פאלאס, ד"ר יוסטמאן. ד"ר מ. קאנטאר, ד"ר ציגע, ד"ר ראַ-קאווסקי, ד"ר ראזענצווייג, ד"ר רוזשא-נער, ד"ר ווינבערג, ד"ר סטופעל. צאהן-ארצט גראדזיענטשיק-קראשיאווא ווי אויך וויזיטען אין שטאט.
רענטגען-בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, און ערצטליכע אנאליזען.

שייטלען מיט פאריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שייטלען
צו ביליגע פרייזען
ביי פרוי ב. פארזשוצקא, קאמיעננא 5
2-טער הויף, לעצטע אפיצינע 2-טער שטאק.

Dr. HELLER

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע
האט זיך איבערגעצויגען אויף
טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4–8 אווענד.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

טישצעס

פאר בראזישע אנשטאלטען, דרוקערייען און פערלאגען, עמפפעהלט
די איינציגע אידישע טישלעריי אין לאדז
מיצקעוויטשא 104
טעל.: 24-241
„געצלוקס"

Laboratorjum Chemiczno-Bakterjologiczne

Inż. Chem. **F. SZAC**
ul. Piotrkowska 37, tel. 230-85
Wszelkie analizy przemysłowe: wody, mydła, oleiny, artykułów spożywczych itd.
¡Ceny znżone.

Dr. med.
W. Eychner

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4
(נעבען קינא „טשארי") טעל. 134-72

Dr. med.
Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג און פון 5–9 אווענד. זונטאג פון 10–1 בייטאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 40-159
נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med
REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג
קינדערלאזיגקייט און סעקסועלע בעראטונגען
נעהמט אן פון 5 — 8 אווענד.
זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

דר. מעד. בערמאן

צעגעלניאנא 15 טעל. 149-07.
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקה. מענער-שוועכע בעהאנדלונג א. סעקסועלע בעראטונג, נעהמט אן פון 8–11 פריה און פון 4–8 אווענד, זונטאג פון 9–1 בייטאג.
פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. Arthur Kühnel

פרויען-קראנקהייטען און געבורטס-הילף
האט זיך איבערגעצויגען
וואולטשאנסקא 135 (עק אננא) טעל. 178-02
6999

יעדער איינציגער
האט זיך אי-בערצייגט, אז פאר
מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

„SANATO"

כירורגיש-ווענערישע-אנשטאלט
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
גינעקאלאגיש-ווענערישע-אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. אייגער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מע רייטלער-סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאסאוו
כירורגישע אפטיילונגפון ד"ר מעד. ס. קאנטאר.

פראנט-געוועלב מיט 2 שוי-פענסטער

א פראנט-געוועלב מיט 2 שויפענסטער אויף נאוואמיעסקא גאס, געאייגנעט אויף א קאנפעקציע-געשעפט (מיט איינריכטונג), אויך פאר אנדערע ארטיקלען פון זאפארט איבערצוגעבען.
אפערטען אונטער „זאפארט" אפצוגעבען אין דער אדמ. פון „נייעם פאלקסבלאט". 4956

קליינע אנאנסען

1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

לאקאלען

צוויי אנשטענדיגע יונגעלייט קענען בעקומען צו שלאפען ביי ברעסלער, נאוואמיעסקא 26, פראנט, 3-טער שטאק. 1949

צו פערמיטען זאפארט 3 צימערן און קיך מיט בעקוועהמליכקייטען. צו ערפאהרען ביי ריכ-טער, קילינסקיעגא 116, פראנט, פון 5–7 נאכמ.

צו פערמיטען זאפארט א צימער און קיך. צו ערפאהרען ביי גראביע, קילינסקיעגא 116.

קויף און פערקויף

א נייע 3 פעדים-דיג אבערלאק זינגער'ס מאשין צו פערקויפען. פילסודסקיעגא 50, קווער אפיצינע, וו. 43. 4950

פרייע פאסטענס

א יונגעל א מיטנייהער צו מענער-בעשטעלט ווערט געזוכט. 6-טער שערפיען 25, מינק, פראנט, 2-טער שטאק, וו. 8. 4957

פערשידענעס

Zaginiony został kwit kaucyjny na Zł. 15.– z Elektrowni Łódzkiej na imię I. Bornstein, Piotrkowska 115. 4951

Zaginiony został kwit kaucyjny na zł. 15.– za Nr. 43560 z dnia 12/5 1927 r. na imię Juljana Wolfa, Piotrkowska 44.

Zaginiony został kwit kaucyjny z dn. 13/X–1931 r. za Nr. 75050 na zł. 15.– Kwit unieważnia się. 4952

איבעררעשענדע נייעס פאר גאנץ לאדז. די בעסטע און געשמאקסטע כשר'ע מיטאגען פון 60 גר. אן גיט ארויס דער בעוואוסטער היגיענישער רעסטאראן פון הערמאן לעווינסקי, פילסודסקיעגא 39, פראנט 2-טער שטאק. 1802

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה
פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ —60 „ „ „ 4 „
נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ —18 „ „ „ 8 „
אויסער דער שטארט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען אהיים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם איגהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס
פאר'ן איגהאלט און פאר מין פון די אנאנסן איז דער פערלאג נישט פעראנט-ווארטליך. די אדמינ. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg — Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Naier Folksblat", Piotrkowska 21.